

Polyamory

En ny slags kærlighedsforhold

Udarbejdet af:

Ann Louise Hansen

Polyamory

En ny slags kærlighedsforhold

Ann Louise Hansen

Aalborg Universitet

2. August 2010

10. Semester Psykologi

Kandidatspeciale

Vejleder: Nicolai Jørgensgaard Graakjær

Sideantal: $152039/2400 = 63,3$

Dato: _____ Underskrift: _____

Abstract

Romantic love is something most people experience in their lives, but while most people generally try to stay within one relationships (monogamous, monoamory) a few people go alternative ways and practice threesomeness or multiple relationships (polygamy, polyamory). The polyamorous lifestyle differs from the monoamorous lifestyle by adding a larger number of situations and relationships within the same group of people and thus increasing the complexity. This complexity keeps most people away from the polyamorous lifestyle but for the right people it can give much greater flexibility, better chances of self-development and coping more easily with modern everyday life including relationships, careers, children and hobbies. The love between three or more persons is illustrated through the use of Robert J. Sternberg's(1998) theory of love which is made up of three main components. These are intimacy, passion and commitment. These three components can be illustrated with the shape of a triangle and people possess several triangles for different people, the real relationship, ideals and wishes for the love relationship. The matching of multiple partners' love triangles is a contributing factor to the constitution of the relationship, the maintainance and the developed of the relationship through time. The family- and group aspects of polyamory will also be included in this project, and group perspectives on communication, group structure and distribution of roles show that polyamorous relationships often have to start from scratch and develop their own norms, rules and roles for how to make such a relationship function because there is no prior developed standards or norms in the society that can help the process. The many debates, encounters and negotiations that characterize polyamorous relationships is also a very common characteristic of the general love relationships in the radical modernity we are living in right now. Anthony Giddens named this kind of relationship as pure because of it's independency from societal norms and traditions. These relationships are entered into because of their own sake and for as long as they give the individuels what they need and want. Polyamorous relationships are therefore excellent examples of the pure relationship, although some polyamorous people have tendencies to want traditional romantic relationships, which can for instance cause problems with jealousy. For psychologists and other health care professionals who come into contact with polyamory it may therefore be useful to get acquainted with the problems that these individuals sometimes find themselves in, in order to succesfully help them.

From a theoretical review of existing literature on Polyamory, my own participation in internetcommunities, conversations with polyamorous people and anecdotes, this is the first tentative attempt at exploring the lifestyle and the psychological characteristics, problems and benefits to be won from polyamory. Future studies could possibly build on Sternberg's(1998) self-report questionnaires to clarify the love components polyamorous people feel and compare these with results from monoamorous people.

En special tak skal rettes til:

Min vejleder Nicolai Graakjær

Min familie og venner

De polyamoureuse communities

Og ikke mindst min partner Andrea

For alle de hjælpsomme samtaler, diskussioner og støtte

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	1
Problemformulering.....	3
Fokusområder og afgrænsning.....	4
Begrebspræsentation.....	6
Metode.....	7
Polyamory.....	9
At elske mere end en.....	9
Fra 60'erne til nutidens The Ethical Slut.....	9
Prototyper på polyamourøse forhold.....	11
Prototype 1.....	12
Prototype 2.....	13
Prototype 3.....	15
Kærlighed.....	18
Kærlighed og Evolution.....	18
Tilknytning og kærlighed.....	19
Kærlighedstrekanter.....	20
Det Rene forhold.....	28
Intimitet.....	29
Menneskets Socialitet.....	30
Familier.....	30
Grupper.....	31
Social identitet.....	34
Roller.....	35

Polyamory – Hvor meget handler det om kærlighed.....	37
Polyamory – Hvor meget handler det om behovet for en gruppe.....	43
Afvigelse, opgør med majoriteten eller udvikling?.....	47
Kærlighedstrekanter og Det Rene Forhold.....	49
Implikationer for terapeutisk praksis.....	55
Generalisering.....	58
Konklusion.....	60
Perspektivering.....	63
Litteraturliste.....	65
Procesbeskrivelse.....	68

Indledning

Kærlighed, passion og intimitet har eksisteret siden tidernes morgen, og lige så længe har forskellige mennesker gennem historien forsøgt at redegøre for ”galskaben”, der af og til griber en og medfører mangt og meget, både behagelige og ubehagelige oplevelser, glæder og sorger. Rundt om i verden, og i forskellige kulturer tager kærligheden og kærlighedens relationer forskellige udtryksformer og har specielle karakteristika. Det er ikke min intention at forholde mig til andre kulturers kærlighedsformer, men derimod at koncentrere mig om en af de former, som kærlighedsrelationer i vores del af den vestlige verden måske i stigende grad tager.

I medierne lader der til at have været stigende interesse for personer, der erklærer sig som det, de kalder polyamourøse. Personligheder som Anja Lysholm (forfatter til bogen *Hvem er du utro?* fra 2009) og parterapeut og sexolog Joan Ørting, så vel som to privatpersoner har alle været gæster i tv2's *Godaften Danmark*(2009/2010), hvor de har forsøgt at give et indblik i polyamoryens verden. Ligeledes har der været britiske og amerikanske dokumentarudsendelser, og seksualitetsforskningen er begyndt at få øjnene op for disse ”nye” relationsformer. Ordet polyamory opstod i 60'erne i kølvandet på den seksuelle revolution og feminismens udbredelse, men er først begyndt at vinde tiltag i det almindelige sprogbrug inden for de sidste 10-15 år. I størstedelen af litteraturen beskrives polyamory som det at have kærlighedsforhold til mere end én person på samme tid, og det indebærer også en etisk og moralsk ansvarlighed, som udtrykker sig i konsensus, accept, ærlighed og et fælles projekt i at alle parter befinder sig godt i forholdet.

Nogle af de tanker, som opmærksomheden på denne slags relationer satte i gang hos mig, er om denne slags kærlighedsforhold svarer til de kærlighedsforhold, der almindeligvis beskæftiges med i det meste litteratur; det vil sige det monogame dyadiske forhold (Sternberg, 1998; Sternberg & Weis, 2006; Willi, 1993; Prager, 1995; Giddens, 1992; Dencik & Jørgensen, 2005, Dencik et al, 2008) Kan kærligheds- og parforholdslitteraturen rumme den uvidede dynamik, der muligvis vil være i polyamourøst forhold? Hvilket også leder opmærksomheden hen på, hvorledes det nuværende samfund er indrettet med hensyn til blandt andet juridiske aspekter og muligheder for at understøtte denne slags forhold lige så godt som den mere almindelige kernefamilie. Ydermere vil det være nødvendigt for psykologer og andet fag- og sundhedspersonale, der arbejder med parforhold, familier og børn at kende til denne slags forhold, da de, som det vil fremgå senere, ikke er mindre seriøse eller

mindre holdbare end den gængse kernefamilie. Jeg vil endda tale for, at ”fri kærlighed og sex” i form af polyamourøse forhold, kan have mange fordele.

Men der er naturligvis også udfordringer, som vi som psykologer skal være i stand til at håndtere. Nogle af disse udfordringer kunne bestå i at kunne vejlede og hjælpe klienter med håndteringen af de problemstillinger, der opstår mellem deres valgte livsstil og samfundets begrænsninger. Det kunne handle om problemløsningsadfærd og kreativ tænkning. Det kunne handle om kommunikationsmønstre, konflikthåndtering, og udtrykkelse af personlige behov. Disse er alle svære områder også for monoamourøse par, og de bliver sandsynligvis kun mere kompliceret, jo flere personer, der inddrages i et polyamourøst forhold. Da jeg selv har lidt erfaringer med polyamory og har mødt andre, der enten lever sådan eller ønsker at leve i et polyforhold, og at vi alle på trods af vanskelighederne ved det, finder det både naturligt og fornuftigt, har jeg derfor valgt at beskæftige mig med dette emne, da det for mig er interessant hvorfor der ikke er flere, der vælger denne livsstil når man tager de høje procenter for utroskab i de mere almindelige monoamourøse forhold i betragtning. Jeg vil arbejde med emnet teoretisk og med inspiration fra forfattere og forskere som Meg Barker(2005), Ani Richie (2007), Dossie Easton & Catherine Liszt(1997), og med caseeksempler og tal fra internet communities, hvor polyamoryen synes at trives inden for visse subkulturer (www.fetlife.com, www.polyamory.dk, www.facebook.com, www.blackmarket.dk, www.polydan.dk)

Problemformulering

Hvorledes adskiller polyamourøse forhold sig psykologisk set fra monoamourøse forhold?

Dette projekt vil beskæftige sig med kærlighedsforhold mellem tre personer i stedet for det mest almindelige, som bekendt kun består af to personer. Kærlighed synes at være noget grundlæggende menneskeligt, og et fænomen, som eksisterer i alle kulturer, dog i forskellige former. Det interessante her er om de forhold der kaldes polyamourøse består i og indeholder de samme kærlighedskomponenter som monoamourøse forhold, eller om de har nogle grundlæggende forskelligheder. Jeg vil lægge vægt på Robert Sternbergs(1998) teorier om kærlighed og søge at kombinere disse teorier med Anthony Giddens(1992) teori om det rene forhold. Om teorien, om det rene forhold kan rumme teorierne om kærligheden, og det polyamourøse forholds bestanddele, står til diskussion. Hertil kommer også polyamourøse forholds gruppeaspekter, da disse kan synes at være mere fremtrædende end i monoamourøse forhold, eksempelvis i betegnelsen polyfamilier, som ofte bruges om en større gruppe individer i et polyamourøst forhold.

Fokusområder og afgrænsning:

Seksualitet og seksuel identitet: Områder delvis inden for psykologien, der i høj grad berører forholds- og kærlighedsperspektiverne er naturligvis områder som seksualitet og seksuel identitet, og hvordan disse udvikles og skabes i sammenspil med andre mennesker, men disse emner ligger desværre uden for rammerne af nuværende projekt. Det må dog siges at seksualitet vil være et uundgåeligt emne, så det vil blive nævnt, men behandlet forholdsvist overfladisk.

Utroskab: Statistikker viser at op mod 70% (Constantine & Constantine 1971, p. 209) af mennesker i parforhold sandsynligvis ville være seksuelt sammen med nogen uden for forholdet, hvis de fik muligheden for det. Populærvidenskabelige polls på internettet og medierne rapporterer også ofte om at op til 50% af mennesker i forhold har været deres partner utro. Det er muligt at mange flere mennesker end vi går og tror, ville være bedre tilpas med polyforhold eller seksuelt åbne forhold, men det er ikke denne størstedel jeg vil beskæftige mig med, da deres adfærd ikke bygger på etiske og moralske værdier om konsensus, accept, ærlighed og et fælles projekt om alles bedste, og derfor ikke stemmer overens med ideen bag polyamory. Nogle af dem er måske polyamourøse, men de vil ikke blive inddraget i denne sammenhæng.

Polyamory og polyfidelity: Da polyamory dækker et stort område af kærlighedsforhold, lige fra det lukkede 3-personersforhold til det åbne 10-personersforhold, har jeg valgt at lægge fokus omkring den gren af polyamory, der af en del, både forfattere og polyamourøse selv, betegnes som polyfidelity. Polyfidelity henviser til troskab inden for polyforholdets medlemmer. Et eksempel kunne være tre personer, der har et kærlighedsforhold til hinanden, og kun hinanden. Ingen af de tre personer har lov til at være sammen, hverken seksuelt eller følelsesmæssigt, med mennesker uden for forholdet. Igennem opgaven vil jeg dog også stadig benytte mig af begrebet polyamory og polyamourøs, da disse begreber dækker selve orienteringen mod multiple kærlighedsforhold bedre end polyfidelity, som mere er en betegnelse for en bestemt forholdstype. Jeg vil lidt senere i opgaven redegøre mere konkret for de forskellige typer af polyforhold, der findes, komme med caseeksempler og forsøge via illustrationer at skabe et sammenhængende billede af polyamoryens mange muligheder.

Forhold og relationer: Jeg vil i denne opgave betegne en kærlighedsrelation mellem flere personer et "forhold" som vi alle kender fra hverdags sproget. Kærlighed vil blive defineret senere hen, men lige nu er det blot relevant at nævne, at for at noget kan betegnes som et polyamourøst forhold, skal der være det der oftest defineres som romantisk kærlighed eller passioneret kærlighed mellem partnerne. Derfor er fokusgruppen unge og voksne mennesker over 16 år. Relationer er en bredere betegnelse for de mange forskellige slags interaktioner og fællesskaber en person kan have til og med alle de individer vedkommende omgås. En polyamourøs relation kan eksempelvis være én hvor en person har en primær partner, som vedkommende indgår i et forhold med, men hvor personen samtidig har en form for emotionel og/eller seksuel relation til en tredje person uden for forholdet, dog uden at det fuldt ud består af de komponenter, der udgør romantisk eller passioneret kærlighed. Et polyamourøst forhold er altså for analytisk og enkeltheds skyld, et forhold hvor alle individerne er sammen med hinanden i et kærlighedsforhold. Kærlighed indeholder blandt andet et aspekt som forpligtelse, men som sagt, mere om det senere. I den virkelige verden er polyamourøse forhold og relationer langt mere nuanceret og mange individer benævner alle deres relationer som "forhold" selvom tilstedeværelsen og graden af romantisk og passioneret kærlighed varierer fra forhold til forhold.

Begrebspræsentation

Polyamory: Er betegnelsen for dét at kærlighed ikke er begrænset til ét andet menneske, men at det i stedet er muligt at have kærlighedsforhold med flere personer på samme tid. Den gængse måde i samfundet er at opfatte romantisk kærlighed som begrænset til ”den eneste ene” måske i det der kaldes seriemonogami, hvor kærligheden stadig er begrænset til én person af gangen men eventuelt i flere på hinanden følgende forhold, som de fleste oplever. Men polyamory er altså betegnelsen for at have flere kærlighedsforhold på samme tid, hvor alle partnerne er vidende om hinanden.

Polyamourøs: Betegnelsen for det at være i stand til, og have lyst til at have kærlighedsforhold til flere personer på samme tid. Ideelt set ønsker nogle, at de forskellige kærlighedsforhold skal være ligevægtige og ens, men som det skal vise sig senere, er dette ideel umådeligt svært at nå.

Polyfidelity: Er betegnelsen for et lukket polyamourøst forhold. Det vil sige at alle de implicerede individer holder sig til deres indbyrdes forhold, uden at have forhold til andre personer uden for forholdet.

Polyforhold: En grundlæggende betegnelse for alle slags polyamourøse forhold, hvor en person har kærlighedsforhold til flere på samme tid.

Monogami: Betegnelsen for et ægteskabeligt baseret to personers kærlighedsforhold, hvor individerne ideelt set kun har et kærlighedsforhold til partneren.

Monoamourøs: Betegnelsen for det at være i stand til og have lyst til at have kærlighedsforhold til kun én person. Individerne skal ideelt set kun have et kærlighedsforhold til partneren. Dette er betegnelsen jeg vil benytte fremover, da ægteskabsaspektet er irrelevant og stadig umuligt at opnå for polyforhold.

Polygami: Er betegnelsen for en mand med flere koner; hvilket ses i en del kulturer, eller en kvinde med flere ægtemænd; hvilket er langt mere sjældent. Begge bygger dog stadig på separate ægteskaber med flere på samme tid, og de vil derfor ikke være fokusområde i dette projekt. Men manden med flere koner, og kvinden med flere mænd, kan dog godt betragtes som polyamourøse, og deres forhold, som en form for polyamourøse forhold, men disse forskellige former vil blive nævnt lidt senere.

Metode

Jeg har i dette projekt valgt en teoretisk tilgang til besvarelsen af problemformuleringen. Den teoretiske tilgang vil blive suppleret og underbygget med små caseeksempler indhentet fra blandt andet internetcommunities, en selvbiografisk oplysnings- og selvhjælpsbog skrevet af psykoterapeuten Dossie Easton(1997), og egne erfaringer med polyamory. Da der ikke findes ret meget psykologisk faglitteratur om polyamory, og når det der findes er fra 70'erne og omhandler eksperimentelle gruppeægteskaber eller swingerkulturen, så jeg det derfor nødvendigt at tage udgangspunkt i samtidens reelle oplevelser som polyamourøse selv giver udtryk for gennem selvhjælpsbøger, artikler og deltagelse i communities. På trods af den begrænsede videnskabelighed, er jeg af den opfattelse, at et virkelighedsnært teoretisk udforskningsprojekt har sine fordele. Mere om disse senere i projektet.

Som ordet poly-amourøs fremkalder en ide om, så indeholder definitioner af polyamory et kærlighedsaspekt. Da problemformuleringen omhandler forskellene mellem det vi kunne kalde monoamourøse forhold(det vi normalt kender som monogami, hvilket dog har et ægteskabeligt perspektiv) og polyamourøse forhold, vil en del af opgaven derfor være forbeholdt litteratur om kærlighed, om end kun et udsnit af dette område, da rammerne for nuværende projekt ikke giver plads til en fuldstændig gennemgang deraf. Litteraturen om kærlighed giver et meget grundlæggende perspektiv på et almenmenneskeligt fænomen, der gennem forskning har vist sig at eksistere i alle kulturer(Sternberg, 1998; Sternberg & Weis, 2006).

Da polyamory må siges at være en minoritetslivsstil i nutidens vestlige samfund, kunne det tænkes at de personer, der vælger at udleve denne form for livsstil er mere opmærksomme på deres egne behov, ønsker og mål med deres tilværelse og derfor mere aktivt udforsker hvilke muligheder, der passer til dem, selvom deres interesser går i mod det mere normative. Derfor har jeg valgt at tage udgangspunkt i Anthony Giddens(1992) teorier om det rene forhold (the pure relationship) for at se på om det polyamourøse forhold kunne være et eksempel herpå, da de rene forhold beskrives som reletivt uafhængige af normer og traditioner. Litteraturen om kærlighed og litteraturen om den radikale modernitets forholdsteorier, formuleret i det rene forhold, skal derfor supplere hinanden og bidrage med nuancer i et helhedsbillede.

Her ud over synes det også relevant at inddrage familie- og gruppepsykologisk litteratur, da familieformerne i det nutidige samfund har udviklet sig og naturligvis vil udvikle sig også i fremtiden. Familieformer og måden mennesker indretter sig på har mange koblingspunkter med det omgivende samfunds struktur, krav og muligheder, som forventes af og står til rådighed for individet. Det kunne derfor være af betydning at se på dette perspektiv af det polyamourøse forhold, da dette kunne være en måde at håndtere samfundslivet på.

Disse forskellige og supplerende teorier om kærlighed, forhold, familieliv og gruppedynamikker, er ment som et indledende forsøg på at belyse og forstå fænomenet polyamory men det skal ikke forstås som et udtømmende projekt, da der er mange flere relevante aspekter at inddrage end dette projekt giver mulighed for. Det teoretiske grundlag er vigtigt at have i den videre forskning, for at have noget at sætte nye informationer i system efter. Hvis ikke der er et teoretisk grundlag for empirisk forskning risikerer man at der indsamles en masse spredt information, som ikke kan bruges til meget. Et eksisterende teoretisk grundlag giver mulighed for et startpunkt, hvorfra forskere inden for området kan starte og videreudvikle, ændre og nuancere perspektiverne på det fænomen teorien beskæftiger sig med (Kvale, 1997; Wilkerson, 2010)

At internettet eksisterer har haft stor betydning for diverse subkulturers udbredelse, og ligeledes er det på internettet, det er lettest at få kontakt til polyamourøse. Der kan være den fordel ved den relative anonyme kontakt på disse internetfora at samtalepartneren kan være mere ærlig og ligefrem end vedkommende ville have været i et direkte psykologisk interview med alt hvad det indebærer af roller, normer og forventninger i den form for interaktioner. Der er på den anden side også den mulighed, at mange af disse personer på internettet er opdigtede eller at de opdigter historier, eller at de slet ikke er polyamourøse som de påstår, men muligheden for ukorrekt information kan også være tilstede i virkelige interviews, selvom vi i virkelige interviews har flere kilder vi kan vurdere informationen ud fra. Eksempelvis kropssprog og øjenkontakt (Kvale, 1997).

Polyamory

At elske flere end en

I det meste litteratur, videnskabeligt så vel som ikke-videnskabeligt, defineres polyamory som det at have samtidige kærlighedsforhold til mere end én person. Polyamory indebærer sædvanligvis også at alle berørte parter er vidende omkring forholdet, og at alle gensidigt arbejder på det bedst mulige udbytte for dem selv og de andre partnere (Barker & Richie, 2007; Barker, 2005; Easton & Liszt, 1997; Labriola, 1999; Lysholm, 2009).

Fra 60'erne til nutidens The Ethical Slut

Polyamory som begreb og livsstil opstod omkring 60'ernes ungdomsoprør og kvindebevægelser, og er derfor delvis grundlagt med idealerne om fri kærlighed og sex. Dengang med en forhåbning om, at alle disse friheder og nye livsstile ville revolutionere det kapitalistiske samfund og forbedre levestandarder og livsvilkår ikke mindst for kvinderne, men også for børnene (Hertel & Vinterberg, 1976; Dencik & Jørgensen, 2005). Som årene er gået er det dog tydeligt, at kollektiver og storfamilier ikke fik den store udbredelse, som forkæmperne dengang håbede på. Polyamory og alternative relationsformer (set i forhold til den moderne kernefamilie og monoamourøse forhold) har ligeledes heller ikke været et udbredt interesseområde inden for videnskabelig forskning, og det svært definerbare begreb kærlighed, blev også først et mere udbredt fokusområde for psykologisk videnskabelig udforskning i 1980'erne (Sternberg, 1998; Sternberg og Weis, 2006).

I 70'erne gennemførte James Ramey (1972a, 1972b, 1975) forskellige undersøgelser med eksperimentelle grupperinger af personer, som frivilligt valgte at deltage i en psykologisk undersøgelse omhandlende forskellige variationer af polyamourøse forhold. Ramey (1972a, 1972b, 1975) bruger dog ikke ordet polyamourøs, men beskriver derimod relationerne på et kontinuum varierende fra intime venskaber over communities, som har en forholdsvis løs og fri struktur mellem parterne, og til gruppeægteskaber, som defineres som et forhold, hvor hvert individ har et forpligtet forhold til mindst to andre i forholdet (Ramey, 1972a; 1972b, 1975). Det vil sige at gruppeægteskaber kan sidestilles med det vi i dag kalder polyamourøse forhold. Det skal dog siges at Ramey (1972a; 1972b; 1975) ikke lagde specifikt vægt på kærlighedskomponenten i disse undersøgelser, og vi kan derfor ikke med sikkerhed vide, om deltagerne, for hvem det lykkedes at skabe et velfungerende "ægteskab", byggede det på baggrund af forelskelse og kærlighed til hinanden, venskab, eller om det byggede på de mere funktionelle aspekter ved at være flere om en husholdning. At man forpligter sig kan være en

del af kærlighed, men udgør naturligvis ikke kærlighed i sig selv.

En rundspørge foretaget af Constantine & Constantine(1971) i et amerikansk magasin viste at 5000 personer besvarede at de enten var interessede i eller ville foretrække polyamourøse forhold, som de i deres artikel benævner multilaterale relationer, men deres undersøgelser viste også samtidig at de kun kunne identificere 31 fungerende grupper bestående af multilaterale relationer. Dog synes tendensen dengang at være, at flere og flere personer ønskede og også forsøgte sig med det jeg i denne opgave kalder polyamourøse forhold (Constantine & Constantine, 1971, p. 205). En undersøgelse af monogame forhold og åbenheden over for ikke-monogamisk aktivitet viser også at 15-28 % af forholdene tillader det under visse omstændigheder. Denne andel er højere blandt par, der blot bor sammen og ikke er gift, og endnu højere blandt lesbiske og bøsser (Weitzman, 1999). Det vil sige, at det er stadig cirka to tredjedele af de personer, der indgår i forhold, der foretrækker den fuldstændige monogamiske livsstil.

Som Dencik et al (2008) og Dencik & Jørgensen (2005) skriver om, så er kernefamilien i nutidens samfund stadig den mest dominerende, det vil sige at to personer enten indgår ægteskab eller lever papirløst sammen, og i nogle tilfælde får børn, selvom denne rate er faldende blandt andet på grund af andre prioriteter og karrieremæssige valg. Danmarks statistik fra 2010 viser blandt andet også at op mod hver femte voksne mellem 20 og 79 år bor alene, og at andelen af enlige udgør ca. 33 % af den voksne befolkning over 25 år. Andelen af andre par end ægteskab mellem to personer, udgør i år 2010 13 % af den voksne befolkning over 25 år.

På det seneste er der kommet en del mediefokus på polyamory med blandt andet interviews med privatpersoner der bekender sig til livsstilen og dokumentarprogrammer fra USA og England, som viser ikke blot hvad et polyamourøst forhold kan være, men også i høj grad hvordan disse forhold varierer. Fra et lukket trepersoners forhold(polyfidelity) til en åben storfamilie bestående af én mand og seks kvinder, der alle har mulighed for at inddrage nye partnere. Det lader derfor til, at der atter er kommet lidt fokus på alternative livsstile og familieformer, som der var i 70'erne, men denne gang handler det hovedsageligt om kærlighed og selvudfoldelse og ikke i så høj grad om politiske standarder og oprør mod samfundets systemer. Måske modsat nogles forventninger grundet ungdommens relativt generelt mere udforskende livsførelse, så er gennemsnitsalderen på personer i polyamourøse forhold 31 år (Constantine & Constantine, 1971, p. 206) Som i monoamourøse forhold er seksualitet og sexliv som regel en vigtig faktor, dog er sex mellem alle partnerne på samme tid ikke altid en eksisterende faktor i forholdets begyndelse. Men gruppesex tendenderer til at opstå senere i

forholdets forløb (Constantine & Constantine, 1971, p. 214). I nogle tilfælde har partnerne børn og i andre fravælges dette, lige så vel som det almindeligvis ses i monoamoureuse forhold (Constantine & Constantine, 1971, p. 205)

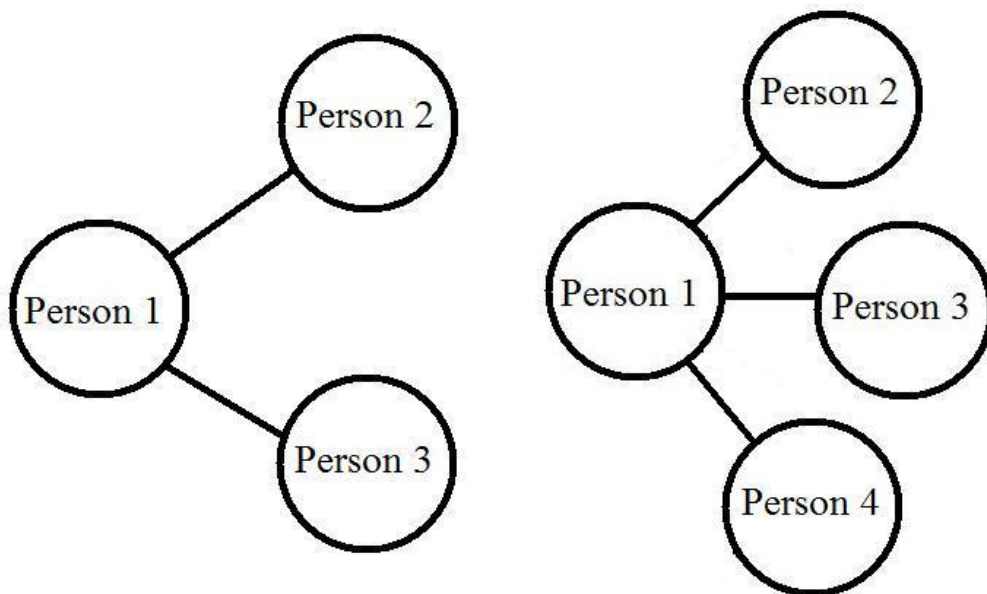
Prototyper på polyamoureuse forhold

På baggrund af oplysninger fra medier, hvor privatpersoner og en offentlig kendt person (sexolog og parterapeut Joan Ørting) har stået frem og erklæret sig polyamoureuse, information fra den videnskabelige litteratur (Labriola 1999; Easton & Liszt, 1997; Barker, 2005; Barker & Richie, 2007; Ramey, 1972a, 1972b, 1975; Constantine & Constantine, 1971; O'Neill & O'Neill, 1970; Smith & Smith, 1970) og egne erfaringer med og deltagelse i polyamoureuse communities på internettet, tegner der sig et billede af forskellige former for polyamoureuse forhold. Disse vil jeg forsøge at opstille i tre prototyper med det formål at skabe et overblik over disse slags forhold, og dernæst vil jeg koncentrere mig hovedsageligt om den ene af formerne. Dét at identificere sig som polyamourøs er nemlig ikke ensbetydende med, at man med lige stor villighed deltager i alle former for polyamoureuse forhold. Mange foretrækker visser former og strukturer, og fravælger bevidst andre ud fra individuelle præferencer og tilpasningsvillig til det eksisterende forhold.

For at anskueliggøre hvilke slags forhold, der er tale om, inkluderes også nogle små caseeksempler indhentet fra førstehåndserfaringer, kendskab til personer med polyamoureuse forhold, den videnskabelige litteratur og ikke mindst fra deltagelse i internetcommunities. Der er den udfordring med personer på internettet, at ikke alle er dem de udgiver sig for at være, men eksemplerne brugt her, har jeg personligt undersøgt og bekræftet gennem møder og bekendtskaber, at de eksisterer. Da det er prototype 2 jeg hovedsageligt beskæftiger mig med i nuværende opgave, vil der være flere eksempler på denne slags forhold, men kun et enkelt eksempel på prototype 1 og 3.

Prototype 1

En person har flere separate kærlighedsforhold til personer, som ikke har andet at gøre med hinanden, end at kende til hinandens eksistens, og naturligvis deres velvillighed til at arbejde for at forholdene fungerer for alle partnere. Disse individuelle forhold kan være lukkede eller åbne. Det vil sige at partneren til personen i fokus også kan have andre forhold selv, hvis forholdet er åbent.

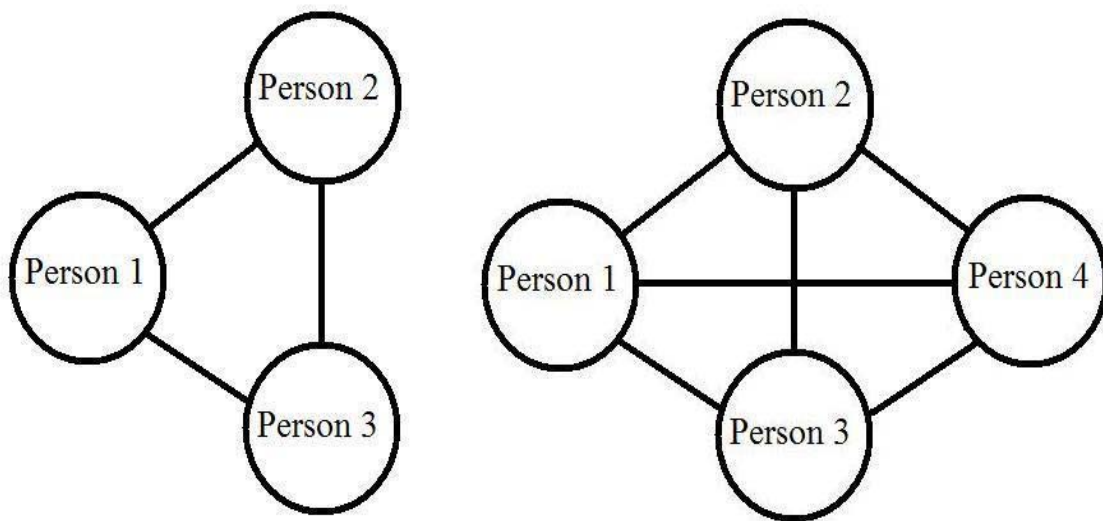
Figur 1: Eksempler på polyamourøse forhold. Prototype 1.

Eksempel på Prototype 1:

Mette er en kvinde på 33 år. Hun arbejder som sygeplejerske, og bor alene i en lejlighed i midtbyen af Århus, og i fritiden spiller hun håndbold og går på cafe med veninderne. Hun har to kærester; Kim og Henrik. Hun ses som regel med Kim nogle gange om ugen og Henrik i weekenderne, da han bor langt fra hende, og hun skriver og ringer lidt sammen med den hun ikke tilbringer dagen sammen med. Kim og Henrik har et overfladisk bekendtskab og snakker venskabeligt sammen når det hænder at de mødes i byen eller på grund af Mette. Fordi Mette havde et forhold med Kim først inden Henrik kom ind i billedet,, er det Kim hun medbringer til familiesammenkomster og lignende, da hun endnu ikke er klar til at fortælle familien, at hun har to kærester. Ikke desto mindre føler hun og Kim og hun og Henrik, at de elsker hinanden og er forpligtede i forholdene, og hun og Kim overvejer at flytte sammen et sted tættere på hvor Henrik bor, så de for fremtiden lettere kan ses og ikke skal bruge for meget tid på transport i weekenderne.

Prototype 2:

Flere personer er alle sammen i ét forhold. Dette kaldes ofte polyfidelity, når forholdet er lukket. Det mest set og kendte er trepersonersforhold, men det kan også indeholde flere (Ramey, 1972). Det højeste antal personer i et sådant forhold, fandt Constantine & Constantine (1971, p. 206) til at være seks personer. Det er muligt, at der eksisterer den slags forhold med endnu flere personer, men disse er ikke set i forskningen endnu. Disse forhold kan være åbne eller lukkede. Det vil sige at personerne hver i sær kan have andre forhold uden for det primære forhold, hvis dette er åbent.

Figur 2: Eksempler på polyamoureuse forhold. Prototype 2.

Eksempler på prototype 2:

A) Mikkel og Christine er et par på henholdsvis 35 og 30 år, og de bor sammen i et hus i en forstad til en større dansk by. De arbejder begge to fuld tid, og Christine har en datter (Katja) på 8 år fra et tidligere forhold. Mikkel og Christine har gennem et internetcommunity og deltagelse i BDSM miljøet mødt Birgitte på 31 år, med hvem de begge blev forelsket i, og det viste sig at følelserne var gengældte. Birgitte blev deres kæreste, og hun tilbringer nu meget tid sammen med dem, de fleste aftener og weekender, men hun har stadig sin egen lejlighed i nærheden også. Når der er familiesammenkomster tager de alle fire afsted (Mikkel, Christine, Christines datter Katja og Birgitte) og Birgitte bliver præsenteret som deres kæreste på samme vis, som hvis Mikkel og Christine skulle præsenteres for nye familiemedlemmer. Christines datter Katja kender ligeledes Birgitte som ”mor og Mikkels

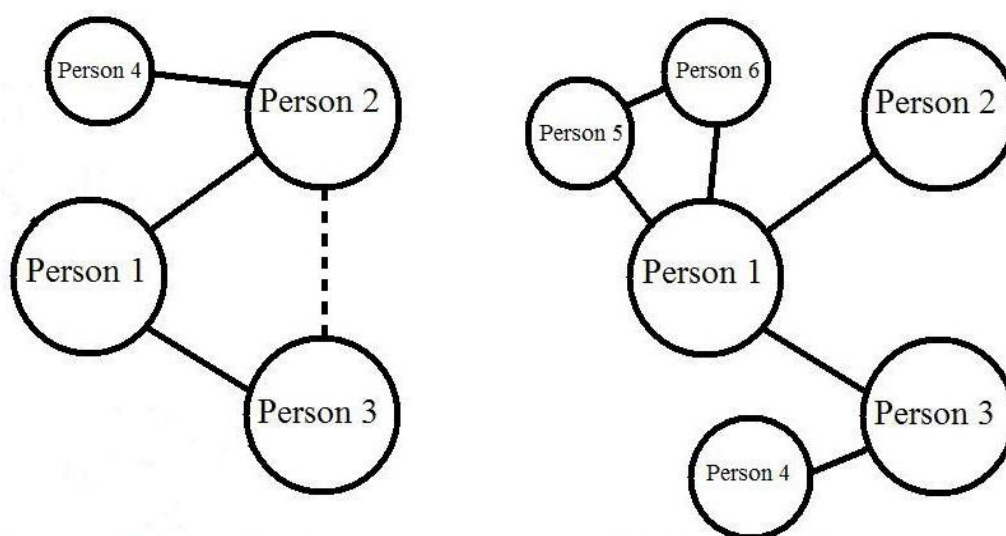
kæreste”, og bruger hendes navn, når hun vil fortælle hende noget eller snakke med hende. I skolen nævner Katja dog stadig kun hendes mor og stedfar hvis snakken går på familielivet. Men hun lader til at være glad for Birgitte, som har indtaget en mere venskabelig rolle over for Katja end mor Christine har.

B) Lasse er en fotograf på 45 år, som har haft et længerevarende forhold med Rikke på 41 år, som er freelance journalist. De bor ikke sammen, da de begge foretrækker at have deres eget lille sted, hvor de kan trække sig tilbage og være kreative når inspirationen melder sig. De har ingen børn sammen, og har heller ingen planer om det, da de værdsætter deres fri livsstil, som giver plads og tid til rejser og spontane initiativer. På en bytur for 6 måneder siden mødte de Pernille, som de faldt godt i snak med. De begyndte at date Pernille, og stærke følelser udviklede sig mellem Lasse og Pernille, men knap så stærke følelser mellem Pernille og Rikke. De fortsatte dog alligevel, og blev enige om at give forholdet en chance for at udvikle sig og tilpasse sig hinanden, for som Lasse og Rikke forklarede Pernille, så er mennesker forskellige, og at følelserne er i varierende grader for hinanden, er ganske naturligt, og behøver ikke at være årsag til problemer. Men Pernille kunne personligt ikke håndtere disse forskelligheder, da hun har et ideal billede af at alle følelserne og alle forholdene skal være ens, hvilket har ført til en form for konkurrence og magtkampe mellem Pernille og Rikke. På nuværende tidspunkt har de alle tre aftalt at tage en pause, også Lasse og Rikke, imens Rikke og Pernille prøver at snakke om deres forhold til hinanden og til Lasse. Da Lasse ikke var problemet blander han sig ikke i samtalerne, og Pernille har ønsket ikke at inddrage ham i dem. Der er dog stadig stærke følelser mellem dem alle tre, bare i forskellige grader.

Dette eksempel fungerer derfor som en illustration af vanskelighederne ved polyamourøse forhold. Ligesom monoamourøse forhold har vanskeligheder, og er en konstant forhandling og proces for at få det til at fungere, er polyamourøse forhold tilsvarende. Der er sandsynligvis blot endnu flere forhandlinger og vanskeligheder, men de positive fordele øges naturligvis også sammen med antallet af nære og intime forhold til flere personer. Ligesom vi almindeligvis ikke antager at monoamourøse forhold er forkerte eller ikke kan fungere bare fordi et par går fra hinanden, vil jeg heller ikke antage at polyamourøse forhold ikke kan fungere, blot fordi et forhold for nogles vedkommende ikke kan fungere, men mere om dette senere.

Prototype 3:

Flere personer er sammen i et forhold, men alle er ikke sammen med alle som i prototype 2. Nogle er måske sammen med alle, mens andre kun er sammen med én ud af de mulige partnere. En underart heraf er de forhold, der består af to par, som sammen danner et polyamourøst forhold. Dette er den mest velkendte struktur set i forskningslitteraturen (Constantine & Constantine, 1971). Disse forhold kaldes ikke sjældent for polyfamilier, da partnerne som regel får nære forhold til hinanden, selvom de ikke nødvendigvis har et romantisk og seksuelt forhold til hinanden.

Figur 3: Eksempler på polyamourøse forhold. Prototype 3. Stiplet linje repræsenterer det seksuelle, venskabelige forhold Rasmus og Anja har.

Eksempel på prototype 3:

Rasmus og Charlotte, begge på 24 år, har været samme i 5 år og bor sammen i en lejlighed, og studerer begge to på fuld tid. De har ingen børn sammen og fritiden går med at ses med venner, familie og tage på byture, cafebesøg og lidt sport. Charlotte er biseksuel og er også kæreste med Anja, som også selv er biseksuel. De har været sammen i 3 år, og Anja besøger Charlotte og Rasmus en gang eller to om ugen. En gang imellem har de alle tre seksuelle oplevelser sammen, men ud over det har Rasmus ikke den store kontakt med Anja, men de omgås på venskabelig basis. Når Charlotte har besøg af Anja og pigerne vil have tid sammen alene, nyder Rasmus at han kan få lidt alene tid også, og passe sine interesser eller besøge nogle af hans egne venner. Rasmus har dog også selv en anden kæreste, Nina, som han så

også benytter lejligheden til at besøge. Han ses kun med hende en gang om ugen cirka, og har haft et forhold til hende i næsten to år. Nina er 26 år og meget karriereminded, så hun er glad for at kunne have et seriøst forhold uden at føle sig omklamret, så hun har tid til at koncentrere sig om sit arbejde. Nina er heteroseksuel, så hun har ikke noget forhold til Charlotte, og de to ses sjældent. Til diverse sammenkomster tager Anja sommetider med, og både Rasmuses og Charlottes familie ved at Anja er Charlottes anden kæreste. De er dog endnu ingen af familierne, der er blevet præsenteret for Rasmuses anden kæreste Nina, da hun har ønsket at være relativt fri for familiære forpligtigelser.

Opsamling

Ovenstående eksempler viser forskelligartetheden i polyamourøse forhold. De kan rangere på et kontinuum af kompleksitetsgrader alt efter hvor mange partnere der inddrages i forholdene, og alt efter graden af kærlighed mellem de forskellige partnere i forholdet. Oftest inddrager personer i polyamourøse forhold diskussioner omkring graden af åbenhed i forholdet. Helt hypotetisk ville polyamourøse kunne inddrage flere og flere partnere jo flere de møder, bliver forelsket i og får et kærlighedsforhold til, men for de fleste opstår der en grænse for hvor mange de kan finde tid, energi og overskud til. Derfor vælger nogle personer at aftale at have et lukket forhold med det antal personer forholdet startede med; disse forhold betegnes ofte polyfidelity – altså troskab inden for et polyamourøst forhold. Andre personer vælger at have følelsesmæssigt lukkede forhold, men seksuelt åbne forhold. Andre igen vælger at have helt åbne forhold, hvor alle partnere har frihed til at inddrage nye partnere i forholdet, eller selv at få nye partnere uden for forholdet.

Jeg vil koncentrere mig hovedsageligt om prototype 2 forhold, i den form der kaldes polifidelity, men med en formodning om at oplevelsen af kærlighed, vil være tilsvarende i de andre udgaver af polyamourøse forhold såvel som den er tilstede i monoamourøse forhold. Naturligvis med individuelle forskelle, men en oplevelse af kærlighed som bestående af de samme komponenter som Robert Sternberg(1998) og mange andre har udledt gennem mange års forskning og historiegranskning af videnskabelig forskning, tekster og fortællinger om kærlighed. Prototype 1 og prototype 3 til dels minder mere om multiple monoamourøse forhold, da det er en person, der har kærlighedsrelationer til flere personer, men hvor disse personer ikke har nogen relationer til hinanden. I prototype 2 kunne det tænkes, at der var andre dynamikker på spil i det at personen ikke blot selv har flere forhold, men partnerne har også indbyrdes forhold til hinanden, hvilket skaber et ekstra ”led” som så at sige lukker cirklen, og skaber en form for intimitet, som ikke nødvendigvis er at finde i prototype 1 og

prototype 3 forhold. Der findes ganske vist også, hvad vi i hverdagen kalder forhold, hvor kærligheden ikke er tilstede eller hvor den er forsvundet, og partnerne holder sammen af andre grunde. Men disse er ikke genstand for denne opgave, og de emner der beskæftiges med her, kan ikke uden videre overføres til den slags forhold.

Som ovenstående eksempler på prototypiske polyamoureuse forhold også viser, kan disse forhold bestå af mange forskellige slags strukturer og opbygninger. Der indgår også ofte mere overfladiske relationer, som for eksempel seksuelle interaktioner, som ikke i sig selv behøver være udtryk for følelsesmæssig involvering, men som dog stadig indgår som en betydningsfuld relation. Som eksempel B) i prototypen 2 bevidner, kan det være svært for nogle at håndtere forskelligheden i de følelsesmæssige bånd, der skabes til forskellige partnere i forholdet. Hvorfor dette muligvis er svært at håndtere kunne, blandt mange andre ting, have noget at gøre med de bredere samfundsmæssige strukturer og muligheder, hvilket giver ophav til normer og normative forestillinger om hvordan man som person kan og *burde* indrette sin tilværelse (Easton & Liszt, 1997; Barker, 2005; Barker & Richie, 2007; Brown, 2000). Mange polyforhold i litteraturen og dem jeg selv har snakket med og haft erfaring med, har været kendetegnet ved at en større del af tiden og arbejdet på at få et sådan forhold til at fungere, har været brugt på at så at sige opfinde regler og rammer for hvordan forholdet skulle fungere. Det har handlet om hvordan man skulle fortælle familien om forholdet, hvordan eventuelle børn skulle inddrages, hvor ærlige omkring forholdet man skal være over for evt. arbejdsplads, hvordan hverdagen skulle hænge sammen med hensynt til tid og planlægning, sovearrangementer (det kræver en lidt større seng at være tre for eksempel). Det er generelt kendetegnet at personer i polyforhold oplever det som en prøven sig frem hvormed man opfinder sine egne normer, vaner og strukturer i forholdet, der kan tilfredsstille alle partnerne og samtidig fungere i samfundet og hverdagen (Easton & Liszt, 1997; Barker, 2005; Barker & Richie, 2007; Ramey, 1972a; 1972b; 1975; Constantine & Constantine, 1971; samtaler på internetcommunities og egne erfaringer).

Men alle disse medfølgende forhandlinger og samarbejdsprojekter om at skabe en plads i samfundet til disse forhold, sker for polyforholdenes vedkommende, fordi tre eller flere personer er blevet følelsesmæssigt og ofte også seksuelt tiltrukket af hinanden. Så derfor vil jeg i næste afsnit se på hvad kærlighed er for en størrelse.

Kærlighed

Når vi snakker om kærlighed, er der mange mulige måder at forstå denne på, og derfor er der i forskningslitteraturen defineret forskellige former. Jeg har valgt at undersøge de polyamourøse forhold ud fra hovedsageligt Sternbergs(1998) teori om kærlighed, et evolutionært perspetiv på kærlighed, en uddybning af intimitetsaspektet i kærligheden repræsenteret ved Karen Prager(1995) og Anthony Giddens(1992) teori om det rene forhold i den radikale modernitet vi lever i.

Kærlighed og Evolution

I mange år troede forskere at romantisk og passioneret kærlighed var fænomener begrænset til den vestlige verden de studerede, men evolutionærpsykologien har senere modbevist denne antagelse. Romantisk og passioneret kærlighed synes at være et grundlæggende fænomen hos mennesker i alle kulturer (Workman & Reader, 2004, p. 96; Sternberg & Weis, 2006, Constantine & Constantine, 1971). Evolutionærpsykologien satte også spørgsmålstegn ved den for os velkendt monogami, da der i flere kulturer praktiseres polygami. Faktisk har det vist sig, at der er flere kulturer der praktiserer en form for polygami end monogami, og der er ligeledes høje statistikker for utroskab og ikke-monogamisk adfærd i de kulturer, der ellers hovedsageligt praktiserer monogami(Constantine & Constantine, 1971, p. 209). Evolutionært set har mennesket en fortid med i hvert fald delvis polygami, og seksuel adfærd som ikke var bundet til én person alene (Workman & Reader, 2004, p. 107) Antropologiske undersøgelser har også vist at under fraværelse af normpres i forbindelse med seksualitet vil de fleste mennesker udvise ambiseksualitet og altså have relationer med alle køn, men med en større præference for heteroseksuel adfærd (Constantine & Constantine, 1971, p. 209).

Naturligvis har en stor andel mennesker heteroseksuelle præferencer, da det er den adfærd, der giver mulighed for at mennesket overlever og udvikler sig som art, hvis vi ellers skal tro på Darwins lære, hvilket jeg ikke ynder at sætte spørgsmålstegn ved her. Men forskningen i verdenens mange kulturer og seksualadfærd, tyder altså på, at der også i rimelig grad er grundlag for andre livsstile og kærlighedsforhold end det den vestlige monogami er udtryk for. Kærligheden vi skal beskæftige os med i denne opgave handler om romantisk og passioneret kærlighed, og ikke eksempelvis kærligheden til ens børn eller venner.

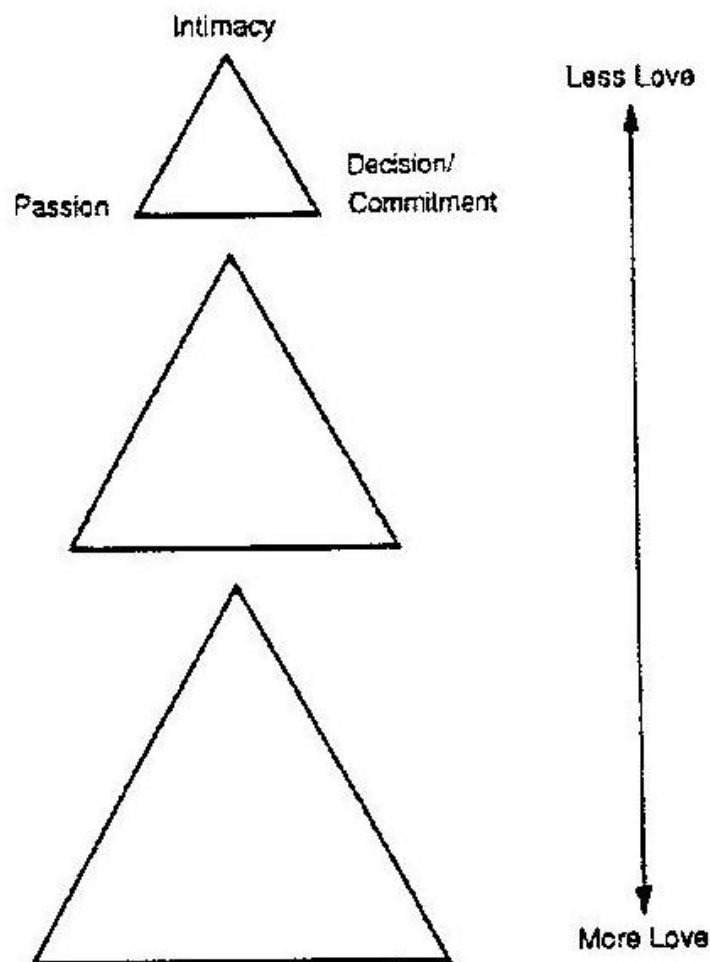
Tilknytning og kærlighed

Selvom denne opgave er omkring romantisk og passioneret kærlighed mellem to voksne mennesker, kan et vigtigt aspekt af disse kærlighedsforhold, være partnernes tilknytning til deres omsorgspersoner i barndommen, eftersom disse tilknytninger kan have indflydelse på hvordan partnerne håndterer romantiske kærlighedsforhold senere i livet. Et barn kan godt have flere omsorgspersoner, men det mest almindelige er at børn har nære tilknytninger til både moderen og faderen (Prager, 1995, p. 80-85). Tilknytningen fungerer som barnets første intime forhold til andre mennesker (ibid.) og kan derfor blive en model for hvordan barnet interagerer med og relaterer sig til andre mennesker senere i livet (Prager, 1995, p. 75; 97). Nogle af de faktorer, der er vigtige for tilknytning er hukommelse og læring i forbindelse med omsorgssituationer, kommunikation, affektregulering, beskyttelse, forpligtelse og skabelsen af metakognitive strukturer, som fungerer som modeller, hvorefter nye oplevelser kan systematiseres (Sternberg & Weis, 2006, p. 117).

Tilknytningen der skabes mellem børn og forældre inddeles i tre former. Den første er den sikre tilknytning, som viser sig ved at et barn har tillid til omsorgspersonen, og kan tåle korte separationer, hvorefter barnet udviser glæde ved omsorgspersonens tilbagevenden. Den anden er den undvigende tilknytning, som viser sig ved at barnet er relativt mentalt fraværende, ikke udviser glæde efter separationer og ikke synes at have tillid til omsorgspersonen. Den tredje tilknytningsform er den usikre-ambivalente, som viser sig ved at barnet ikke kan håndtere separationer, og efter separationer klynger sig til omsorgspersonen, selvom det også udviser ambivalens over for omsorgspersonen (Sternberg & Weis, 2006, p. 101-102). Cirka 53 % af voksne har sikre tilknytninger, 26 % har undvigende og 20 % har usikre-ambivalente. Disse tal svarer til tallene for børns tilknytningsmønstre (ibid., p. 103). Et barns relationer til omsorgspersoner bliver derfor en model for fremtidige forhold, men mere om konsekvenserne heraf og mulighederne herfor senere.

Kærlighedstrekanter

Sternberg (1998) har udviklet en teori om kærlighed bestående af tre komponenter. Disse er passion, intimitet og forpligtelse/beslutning. Det har gennem Sternbergs (1998) forskning og gennemgang af andre teorier vist sig, at disse tre komponenter indtager de måske vigtigste roller i kærlighedsforhold, og at mange andre teorier om kærlighed beskæftiger sig med dele af disse komponenter, så de så at sige, kan passes ind under Sternbergs kærlighedstrekanter (1998, p. 5). Det skal dog siges, at kærlighedsforhold indeholder meget mere end disse tre komponenter, men disse er nødvendige for kærlighedsforholdet. Sternberg (1998) kalder det kærlighedstrekanter fordi han afbilder de tre komponenter i en trekant med intimitet i den øverst spids, passion i spidsen til venstre, og forpligtelse i spidsen til højre. Hvis man afbilder trekanterne geometrisk afhænger størrelsen af trekanterne af mængden af kærlighed i et forhold, som vist på figur 4 herunder.

Figur 4: Kærlighedstrekanter. Størrelsen på trekanterne repræsenterer mængden af kærlighed. Fra Robert J. Sternberg's bog Cupid's Arrow, 1998, p. 25.

Intimitet defineres som de følelser, der forårsager, at partnere oplever nærhed, det at være forbundet med hinanden og skabe et bånd sammen (Sternberg, 1998, p. 6). Intimitet indeholder også mindst ti elementer ifølge Sternbergs forskning sammen med Susan Grajek (ibid.). Disse er 1) Ønske om at den elskede skal have det godt 2) Oplevelsen af glæde sammen med den elskede 3) At tænke godt om og respektere den elskede 4) At kunne regne med at den elskede er der for en når man har brug for det 5) At den elskede har forståelse for hinanden 6) At dele en selv og ens ting med den man elsker 7) At modtage emotionel støtte fra den elskede 8) At give emotionel støtte til den elskede 9) At kunne kommunikere intimt med den elskede, dvs. fortælle om de mest private og sårbare informationer og 10) At sætte stor pris på den elskede (ibid., p. 6-8, egen oversættelse).

Passion beskrives som længslen efter at blive én med den elskede. Passion handler også om udtrykkelsen af andre længsler og behov personen end måtte have. Eksempelvis behovet for at blive anerkendt, rost, modtage og give omsorg, seksuel tilfredsstillelse og selvtillidsforstærkende tilkendegivelser. Grundet de forskellige typer af kærlighedsforhold, og menneskers forskellige behov, kommer passion naturligvis til udtryk i forskellige former. Eksempelvis vil de seksuelle behov være en vigtig del af passionen i romantiske kærlighedsforhold (ibid., p. 9).

Forpligtelse og beslutning i Sternberg's (1998) terminologi handler om de valg, en person tager med hensyn til forholdet til en anden. For det første skal en person tage en beslutning om at elske en anden, og for det andet, så skal personen være forpligtet til at vedligeholde denne kærlighed. Disse to former for beslutninger kan forekomme på forskellige tidspunkter, sammen eller adskilte. At være forpligtet til at vedligeholde kærligheden er et mere langsigtet aspekt end det er at beslutte sig for at elske en person (ibid., p. 11). Det at være forpligtet til noget betyder at man vil kæmpe for det, og blive i det, også i de svære perioder, hvor det kræver kampe at genskabe balancen. Der er dog den finurlighed ved forpligtelse, at forskellige mennesker har forskellige opfattelser af hvor langt de vil og kan gå i forhold til en beslutning om at være forpligtet. Eksempelvis vil nogle være tilbøjelige til at forlade et forhold efter blot en eller to større kriser, da de tolker det som et tegn på at forholdet ikke fungerer, mens andre forpligter sig til et forhold ind til døden, lige gyldigt hvor mange kriser og negative ting, der foregår (ibid., p. 13).

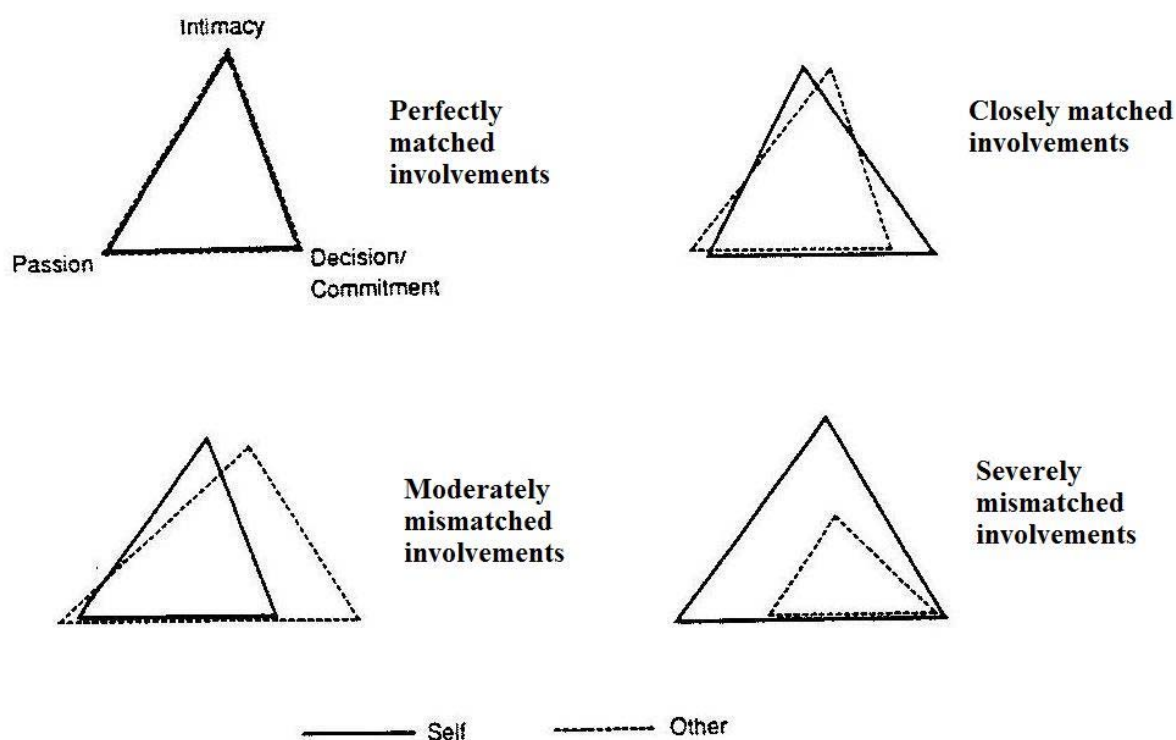
Intimitet og forpligtelse er to forholdsvis stabile elementer i kærlighed, men passion er relativt ustabil. Det er i høj grad muligt at kontrollere sin grad af forpligtelse og beslutninger, og også intimitetssituationer, men det er i ringere grad muligt at kontrollere hvornår, hvordan og med hvem, man føler passion i forhold til (ibid.) Hvis der er lige dele af passion, intimitet og forpligtelse/beslutning tilstede mellem partnere kaldes dette consummate love og det er denne, sammen med romantisk kærlighed, der består af store dele passion og intimitet (Sternberg, 1998, p. 22), jeg vil fokusere på i denne opgave. De tre kærlighedskomponenter kan kombineres på forskellige måder, hvilket fører til syv forskellige slags kærlighed. Eksempelvis beskrives det som tom kærlighed, hvis der kun er forpligtelse/beslutning hos partnerne. De andre kærlighedstyper er følgende: At kunne lide nogen (høj grad af intimitet, men lav passion og forpligtelse), forelskelse (høj grad af passion, men lav intimitet og forpligtelse), tom kærlighed (høj grad for forpligtelse, men lav intimitet og passion), romantisk kærlighed (høj grad af intimitet og passion, men lav grad af forpligtelse), at have nogen af dele tilværelsen med (høj grad af intimitet og forpligtelse, men lav grad af passion), forblændet kærlighed (høj grad passion og forpligtelse, men lav grad af intimitet) og total eller altomfattende kærlighed (høj grad af både intimitet, passion og forpligtelse). Disse kærlighedstyper er vist i figur 5.

De syv slags kærlighed

Kind of love	Intimacy	Passion	Decision/ commitment
Nonlove	—	—	—
Liking	+	—	—
Infatuated love	—	+	—
Empty love	—	—	+
Romantic love	+	+	—
Companionate love	+	—	+
Fatuous love	—	+	+
Consummate love	+	+	+

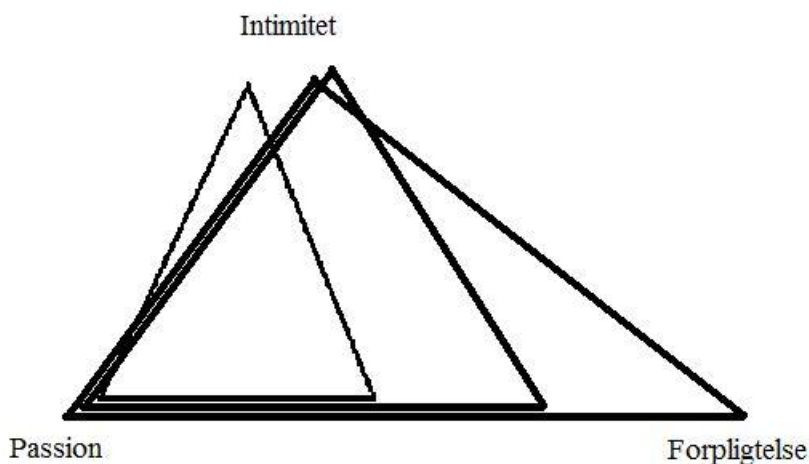
Figur 5: Oversigt over de syv slags kærlighed. Fra Robert J. Sternberg's bog Cupid's Arrow. +'erne symboliserer tilstedeværelsen af de tre kærlighedskomponenter og -'erne symboliserer fraværelsen. De fleste forhold er dog en blanding af disse da kærlighedskomponenterne sjældent er fuldstændig fraværende eller fuldstændig tilstede (Sternberg, 1998, p. 17).

Kærlighedstrekanterne vil alt efter i hvor høj en grad intimitet, passion og forpligtelse er tilstede, få et bestemt udseende. Hvis der er mere af den ene komponent i forhold til de to andre komponenter, vil spidsen for den største komponent blive forlænget og trekanten bliver derved ændret. Consummate eller total kærligheds, som vi også kunne kalde det, vil være en balanceret trekant, hvor alle vinklerne er lige store (Sternberg 1998, p. 26). Der kan laves mange trekanter for forskellige kontekster og med forskellige personer, og hver person har selv mange forskellige kærlighedstrekanter for de forskellige relationer og forhold vedkommende indgår i, og også for hvordan kærligheden i forholdet er og for idealbilledet, man har af kærlighedsforholdet. For at et kærlighedsforhold skal kunne fungere stabilt skal partnernes trekanter helst ligne hinanden så meget som muligt. Det der kan være årsag til et opbrud i et forhold, er når trekanterne afviger for meget fra hinanden. Eksempelvis hvis den ene partner er meget forpligtet til den anden og forholdet, men den anden partner er langt mere passioneret og intimitetssøgende, så kan der opstå konflikter fordi partnerne vil noget forskelligt. Som vist i figur 6, kan trekanterne for to personer variere fra at matche perfekt til slet ikke at matche.

Figur 6: Kærlighedstrekanter, der viser de forskellige grader af involvering to partnere kan have i samme forhold. Fra Robert J. Sternbergs bog *Cupid's Arrow* (1998), p. 31.

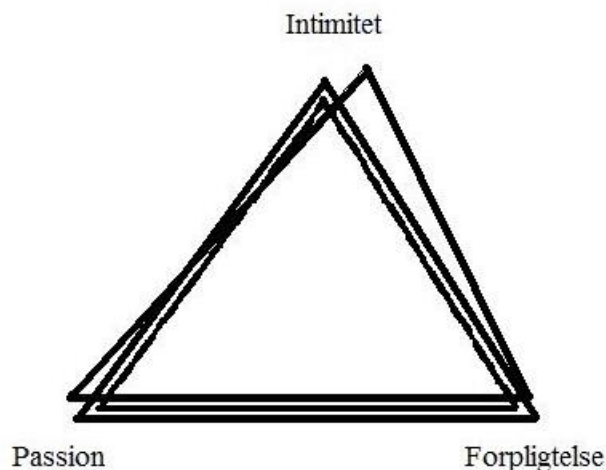
Kærlighedstrekanten forandres over tid, og der er for eksempel oftest ikke nær så meget passion i kærlighedsforhold efter fem år, som der er i starten af forholdet. Graden af intimitet tenderer også til at skulle vedligeholdes mere bevidst som forholdet udvikles gennem tiden. Meget af intimiteten opstår automatisk i starten på grund af personernes længsler, passion for hinanden og ønsket om at dele alt med den man er forelsket i, som oftest er starten på den slags kærlighedsforhold, vi her taler om. Senere i forhold betyder forpligtelse og beslutning om at arbejde for forholdet mere, i det at det er nødvendigt at gøre aktive indsatser for at bevare tilfredsheden med et forhold, hvor passionen og intimiteten måske ikke kommer helt så automatisk som i starten. Hvis vi tager eksempel B under prototype 2 i øjesyn, viser det sig, at Pernille har nogle indre forestillinger om hvordan kærlighed er og skal være, og disse afviger fra Lasse og Rikkes forestillinger om, at det er helt okay og naturligt, at man ikke kan have præcist de samme følelser for alle partnere i et polyamourøst forhold. Men Pernille kan ikke håndtere denne forskellig i udformningen af hendes kærlighedstrekanten, som de ser ud for henholdsvis Lasse og Rikke, og foretrækker derfor at trække sig fra forholdet. Lasse, Rikke og Pernilles forhold kunne illustreres som vist i figur 7:

Figur 7 : Illustration af kærlighedstrekanten, som de kunne se ud for et polyamourøst forhold, hvor individerne ikke matcher hinanden på de tre kærlighedskomponenter: Intimitet, passion og forpligtelse.

Lavet med inspiration fra Robert J. Sternberg's bog Cupid's Arrow og de originale illustrationer af monoamoureuse forhold deri.

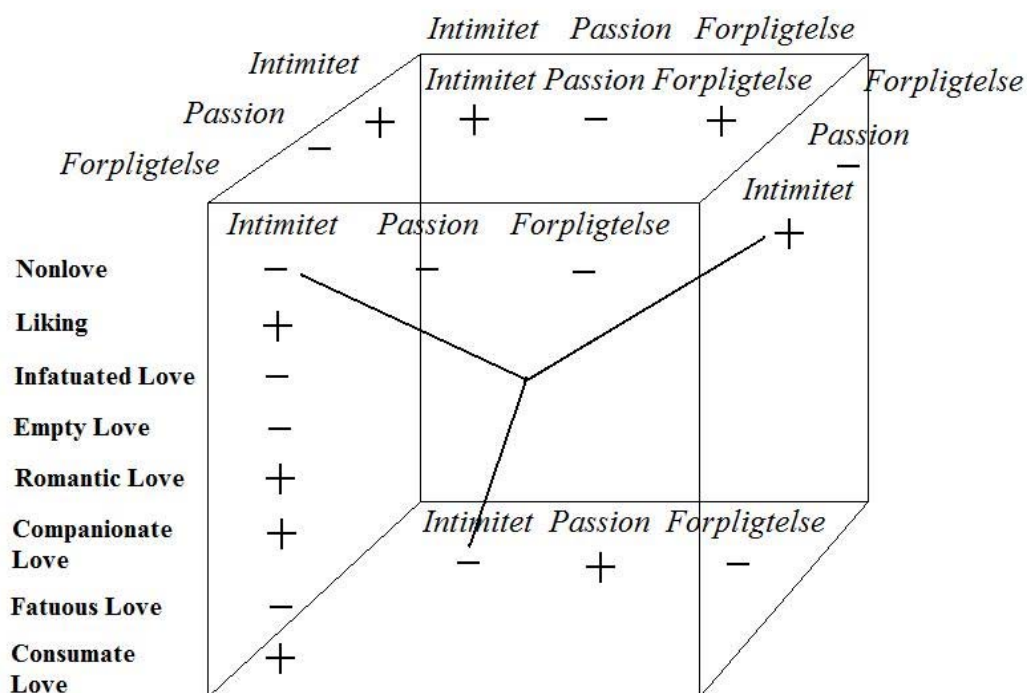
I eksempel A under prototype 2 ser det anderledes ud. Mikkel, Christine og Birgitte er alle tre forelskede i hinanden, og deres levevis passer godt til deres individuelle behov og ønsker for et forhold. De tager sig alle sammen af datteren Katja, og de inddrages alle sammen i familiesammenkomster. Dette forhold kunne illustreres som i figur 8.

Figur 8: Illustration af kærlighedstrekanten, som de kunne se ud for et polyamourøst forhold, hvor individerne matcher godt på de tre kærlighedskomponenter: Intimitet, passion og forpligtelse. Lavet med inspiration fra Robert J. Sternberg's bog Cupid's Arrow og de originale illustrationer af monoamourøse forhold deri.

I eksemplet under prototype 3 ser vi ligeledes at det kan være muligt at matche flere forhold med individuelle behov og ønsker for ens livsstil. Eftersom at Rasmus i forvejen er kæreste med og bor sammen med Charlotte, og tildels er sammen med Charlottes kæreste Anja sommetider, stemmer det godt overens med at forholdet til Rasmus egen kæreste Nina ikke er præget af høj forpligtelse i nogen særlig grad, men derimod er mere præget af passion og til dels intimitet. I ovennævnte eksempler finder vi altså forskellige grader af de forskellige kærlighedskomponenter, og det er også noget der i den polyamourøse kultur ofte kommer til udtryk i begreberne om primære og sekundære partnere, hvor den primære har førsteprioritet og det højste niveau af forpligtelse. Der kan også eksempelvis i prototype 3 forhold være flere forskellige slags kærlighed involveret, og naturligvis forskellige grader af de kærlighedstyper, der er. De kan også variere over tid hos den samme person. Kærlighedstrekanten er ikke noget der bare lægges fast en gang for alle. De er processer der udvikles, sommetider i samme retning og på andre tidspunkter i forskellige retninger, hvilket kan føre til en nedbrydelse af

forholdet. Figur 9 herunder illustrerer kompleksiteten i polyamourøse forholds forskellige kærlighedsslags og kærlighedstrekanter. + og – repræsenterer tilstedeværelsen eller fraværelsen af de tre komponenter. For overblikkets skyld, har jeg undladt af lave en komplet udfyldning af illustrationen, og blot udfyldt nogle få eksempler. Hver flade på terningen repræsenterer en person.

Figur 9: Illustration af kompleksiteten i polyamourøse forhold. Tegningen kan vise op til seks personer. Partnernes individuelle kærlighedskomponenter mødes i centrum af terningen, hvor der kan opstå konflikter ved manglende match.

Kærlighedsforhold forandres over tid, men statistikker viser også at cirka 50 % af forhold ender med opbrud eller skilsmisse(Sternberg, 1998). Nogle af årsagerne hertil kan være at partnerne fejlvurderede hinanden, eller satte større pris på de komponenter, der er vigtige i starten, men knap så betydningsfulde for længerevarende forhold.

Forhold ændres blandt andet gennem social penetration, som handler om interaktioner mellem partnere. Interaktionerne kan inddeles i bredde og dybde, hvilket refererer henholdsvis til mængde af emner og hvor dybt disse emner behandles. Bekendtskaber, venskaber og deslige er præget mest af bredde, men ikke så meget af dybde, hvorimod intime, romantiske forhold i større grad bliver præget både af bredde og dybde. I polyamourøse forhold bestående af for eksempel tre, kan det være endnu sværere end i monoamourøse

forhold at vurdere om man passer sammen med begge partnere. Der skal givetvis bruges længere tid og flere intime interaktioner på at nå frem til samme mængde og bredde af emner i interaktionerne mellem tre partnere, men at der er tre i stedet for to, tilføjer selvfølgelig også endnu flere muligheder for bredde i emnerne.

Nogle af de ting, der er vigtige for at forhold kan fungere i længden, er fælles værdier, villighed til at ændre sig for hinanden, villighed til at tolerere hinandens fejl og matchende religiøse overbevisninger (Sternberg, 1998). Villighed til at ændre sig og tolerere hinandens fejl øger fleksibiliteten i forholdet, og tilpasningen til hinanden er vigtige for at forholdet kan fortsætte. Polyamourøse forhold bygger ifølge litteraturen på en del fælles værdier, og de er fleksible i den forstand, at alle individerne kan arbejde både for sine egne udviklingsmuligheder, og også de andre partners muligheder og tilfredshed i forholdet. De polyamourøse forhold kan derfor have gode forudsætninger for at fungere, da de bygger på nogle af de aspekter, der er vigtige for længerevarende forhold.

De fleste forhold ender ifølge Sternberg (1998) med at gå dårligere og dårligere, på grund af den simpelhed, at mennesker, der starter et forhold, almindeligvis har meget tilfælles og mange gode forudsætninger, ellers ville forholdet ikke være begyndt, men at det derfra næsten kun kan gå nedad, fordi partnerne udvikler sig og udvikler nye interesser og lignende. Nogle af de ting, der kan være medvirkende til at forholdet kan vedligeholdes er at man er opmærksom på partneren (eller partnerne), at man kan lytte til hinanden og at man sørger for at være en del af hinandens liv (Sternberg, 1998, p. 153). De fleste forhold viste sig også i Sternbergs (1998) forskning at have mindst en større krise, hvor tolerancen over for hinanden mindskes i en periode, men senere hen forbedres igen, hvis partnerne bliver sammen (ibid).

Ud fra nuværende niveau af informationer og teoretiske overvejelser kan det være svært at vurdere hvor vidt polyamourøse kærlighedsforhold vil følge den samme udvikling som monoamourøse forhold beskrevet i litteraturen (Sternberg, 1998), men nogle af de faktorer, der kan være vigtige i længerevarende forhold er beskrevet af Sternberg (1998) som værende intim kommunikation og støtte, forståelse, tolerance, accept, fleksibilitet, fysisk tiltrækning og passion, venskab og troskab. Disse resultater er baseret på en udspørgen af 80 voksne mellem 17 og 69 år. Der er derfor sandsynligvis mange flere aspekter ude i virkeligheden, der er vigtige for forholds udvikling, og også kulturelle forskelle. Men de nævnte vigtige aspekter, stemmer meget godt overens med de værdier, polyamourøse ofte henviser til i tekster og samtaler (Easton & Liszt, 1997; Barker, 2005; Barker & Ritchie, 2007) men der kan naturligvis være forskelle mellem værdier og intentioner og virkelighedens hverdag. Der er dog ikke noget, der tyder på, at de polyamourøse forhold har andre særlige værdier, end dem

der også ofte findes i monoamourøse forhold. De polyamourøse forhold lægger dog større vægt på nødvendigheden i at få indført værdierne i praksis, da forholdet ellers bliver svært at vedligeholde.

Det Rene Forhold

En grundlæggende menneskelig følelse som kærlighed er kun den ene halvdel af mønten. Kærlighed kommer til udtryk på forskellige måder, og er indordnet og struktureret på forskellige måder i forskellige samfund og kulturer. Anthony Giddens (1992) har beskæftiget sig med forandringen i intime forhold, som den er sket gennem tiden til nutidens radikale modernitet i vestlige samfund som USA og Europa. Anthony Giddens(1992) skelner mellem to former for seksualitet; den biologiske seksualitet, som sikrer videreførelsen af gener og artens overlevelse og den plastiske seksualitet, som er afskåret fra reproduktion. Seksualitet i nutidens samfund er blevet til noget, man har og ikke noget man er. Det er altså en del af ens selv og personlighed, og noget man kan udvikle og kultiverer, som Giddens(1992) kalder det. Kærlighed inddeles ligeledes i to forskellige slags. Den romantiske, som er nyest og som leves og udtrykkes gennem narrativer, og den passionerede/lidenskabelige kærlighed, som han mener, er den, der har eksisteret i længst tid. Parallelt med den plastiske seksualitet udviklede der sig den slags forhold i samfundet, som Giddens(1992) kalder det rene forhold. Disse forhold kendetegnes af demokrati og selvrealisering. Seksuel identitet og frakoblingen af sex fra reproduktion (med opfindelsen af prævention), har gjort at det nulevende menneske ser sig selv, som en del i et reflektivt selvudviklingsprojekt, og at indlede sig på dette projekt skaber autonomi og selvbestemmelse. Det demokratiske i det rene forhold, består i at forholdet skal være lige for alle partnere, og de skal have frihed til at udvikle sig, som de ønsker. Det rene forhold bliver derfor også til et forhandlingsforhold, hvor alle har ret til medbestemmelse, og rammer og betingelserne for forholdet skal diskuteres og besluttet sammen. Det indebærer også at alle parter har ret til af afslutte forholdet når det ikke er tilfredsstillende for dem længere, og at det er mere afskåret fra omverdenens normpres, i og med at personerne bliver i det så længe det gavner dem, og ikke bliver i det på grund af familiemæssige eller samfundsmæssige krav, som kunne have haft betydning i tidligere tider, hvor individet var mere afhængig af familien og måske ægtefælders indkomst fra arbejde.

Intimitet

Karen Prager(1995) redegør for og udvikler i sin bog *The Psychology of Intimacy* et mere nuanceret billede af hvad intimitet er i forhold til tidligere tiders videnskabelige forsøg på at definere intimitet. Prager(1995) tydeliggøre hvordan selve intimitetsbegrebet i sig selv er et for vidt begreb til at kunne bruges til systematiske undersøgelser, da der er lige så mange forståelser af hvad intimitet er, som der er mennesker der forsøger at beskæftige sig med det (Prager, 1995, p. 14 ff). Hun skelner derfor mellem *intime interaktioner* og *intime forhold*. Intime interaktioner kan sagtens findes mellem fremmede eller mellem mennesker, der ikke er i et intimt forhold. Men et intimt forhold vil i varierende grader indeholde intime interaktioner. Intime forhold kan være det der findes mellem partnerne i et kærlighedsforhold, i venskaber, mellem børn og forældre og deslige. Det der kendetegner intime forhold er positive følelser for partneren, tillid til partneren og samhørighed(cohesiveness) i forholdet. Disse tre ting er forbundet med intime interaktioner, og de påvirker hinanden, og er blandt andet nødvendige for at vedligeholde intimiteten (Prager, 1995, p. 25). Disse ting opleves dog også i andre slags forhold og i andre sammenhænge, men i intime forhold er de definerende for forholdet. *Relationel intimitet* er den betegnelse, der bruges, når der ofte er intime interaktioner mellem de to partnere i et forhold (ibid. p. 23).

Intime interaktioner inddeles yderligere i to former: Intime oplevelser og intim adfærd. Intime oplevelser kan eksempelvis være det at føle sig forstået og have positive følelser som varme og tiltrækning. Intim adfærd kan være verbal eller nonverbal, og kan bestå i eksempelvis at fortælle informationer om sig selv, også kaldet self-disclosure, eller at have øjenkontakt og berøre hinanden.

Efter en gennemgang af disse forskellige bestanddele af intime forhold, oplevelser og adfærd, når Prager (1995) altså frem til en definition af intimitet som værende når A) partnerne får positive følelser for og med hinanden B) når begge partnere føles sig forstået og C) når partnerne deler noget personligt med hinanden (p. 65). At dele noget personligt om sig selv med hinanden er en stor del af moderne forhold, også de rene forhold, som Giddens(1992) har beskrevet dem. Det vil sige at kommunikation er en vigtig del af intimitet, og der kan blandt mennesker være forskellige kommunikationsmåder. Nogle benytter sig af direkte udtryk for hvad de har brug for fra partneren, mens andre benytter hovedsageligt indirekte hentydninger til hvad de har brug for (Layder, 2009) og disse forskellige kommunikationsstile og former for intimitet, kan føre til konflikter, hvis ikke der er overensstemmelse mellem partnernes behov og egne udtryk og forventninger.

Menneskets Socialitet

Familier

Nu hvor der er blevet sagt en del om kærlighed, forpligtelse, passion, intimitet og parforholdets forskellige udformninger, er det på tide at se lidt på familieforhold og den form for menneskeligt samvær, der kaldes grupper. En familie betegnes som bestående af mindst to voksne. Det vil sige at der ikke behøver at være børn inkluderet for at to eller flere voksne kan kaldes en familie. Medlemmer af familien kan også bo hver for sig, eller de kan bo sammen. Det der kendetegner familien som fænomen er, at der skabes en bestemt virkelighed inden for familien, som individerne oplever det. Denne virkelighed er præget af bestemte roller, en bestemt social struktur og at individerne oplever den som havende en bestemt atmosfære i forhold til andre relationer de måtte have med andre mennesker omkring dem (Dencik et al., 2008, p. 33). Det der kendetegnede familierne i tidligere tider, så som produktion af fornødenheder, er blevet afløst af familier, der fungerer som et trygt afslapningsrum og genopladning af energi til arbejdslivet og produktionen, der foregår uden for familien (ibid). Der er dog også kommet mere pres på det enkelte individ for at leve op til de krav samfundet og gængse samfundsnormer stiller i dag. Eksempelvis fast arbejde, familieliv, børn og fritidsinteresser. Det kan være svært at finde tid til det hele. Derfor er det vigtigt at familien fungerer som en tryk base for individerne. For at den kan fungere som dette, er der kommet mere pres på og mere opmærksomhed omkring kvaliteten af familielivet, og det er ikke alle familier, der kan leve op til disse krav om emotionel støtte og muligheder for udvikling.

Dencik et al (2008) inddrager Goffman i relation til familielivet. Selve familien kan siges at være den private arena, også kaldet backstage. De institutionelle og samfundsmæssige rammer er den offentlige arena og denne kaldes også frontstage. Hvert familiemedlem har også deres egen personlige arena. Den personlige arena handler om individets opfattelse af sin egen rolle i familien (ibid., p. 42). Gennem deling af erfaringer virkeliggøres det individerne oplever, og derved skabes der rum for udvikling og tilpasning. Gennem de forskellige arenaer, roller og måder individet interagerer med de andre medlemmer på arenaen opfyldes individets forskellige behov (ibid). Som det ses i eksemplet på prototype 1 forhold, har Mette to separate kærlighedsforhold til to mænd, og derfor må det også kunne betyde at Mette har to familier, men de to familier er sammenflettet i en vis grad, da de to mænd omgås hinanden venskabeligt, men man kan næppe sige, at de er én stor familie. Jeg har gennem samtaler med andre polyamourøse også erfaret, at de separate partnere ikke betragter sig selv som havende

en familie med de andre partnere. Eksempel A på prototype 2 ligner en ganske almindelig familie, bortset fra at der er tre voksne i stedet for kun to voksne. De har et barn de alle sammen tager sig af, bruger meget tid sammen, og tager til familiesammenkomster sammen. Eksemplet i prototype 3 indeholder flere forskellige slags forhold og relationer mellem fire personer. Den primære er forholdet og familien Rasmus og Charlotte. Charlottes partner Anja kan godt ses som en del af familien, da hun tilbringer en del tid med dem, og også deltager i familiesammenkomster og dermed er en del af Rasmus og Charlottes familievirkelighed, men Rasmus' kæreste Nina falder mere uden for familiedefinitionen da de ikke ses ofte og ikke lader til at have så stor betydning for hinandens hverdag.

Individet indgår i forskellige grupper i jobsammenhænge og fritidssammenhænge og ligesom disse grupper, kan en familie også betragtes som en gruppe. Fællesskabet, som familier og grupper handler om kan inddeles i tre områder: a) Det materielle, b) Det sociale, og c) Det kulturelle. Jo mere man deler af økonomi og fælleseje, jo større fællesskab har en familie på det materielle område. Det sociale områder handler om fælles venner, omgangskreds og aktiviteter. Det kulturelle handler om oplevelser, interesser og livsperspektiver. Som nævnt tidligere handler vedligeholdelsen af kærlighed blandt andet om deling af personlig information om en selv, forståelse og fællesskab, og disse nødvendigheder overlapper med de netop beskrevne kendetegn ved det fællesskab, der beskriver familier og grupper. Derfor vil jeg hernæst beskæftige mig med de grupperelaterede processer, der har betydning i familier.

Grupper

At definere hvad en gruppe er, kan være vanskeligt. Et første karakteristika er, at en gruppe består af to eller flere personer. Nogle teoretikere lægger ifølge Brown(2000) vægt på at individerne skal have en fælles skæbne, eller fælles mål og oplevelser, andre teoretikere lægger vægt på at individerne skal indgå i direkte relationer med hinanden, og Brown(2000), tilføjer hertil at et af de vigtigste aspekter ved grupper, er at individerne i gruppen, identificerer sig selv som værende en del af gruppen og dernæst også at gruppen skal anerkendes af mindst et andet individ uden for gruppen, for at man kan sige at det er en gruppe, der har betydning for og indflydelse i samfundets strukturer og hverdagsaktiviteter(ibid., p. 3-4). Noget videnskabelige forskning peger på, at mennesket som art sandsynligvis har levet i en form for gruppe, fordi gruppen kunne være med til at øge overlevelsesmulighederne(Workman & Reader, 2004, p. 208; Dencik et al.2008).

Selv i nutidens samfund lever vi mennesker (de aller fleste i hvert fald, lige bortset fra enkelt eneboere, der foretrækker ensomheden) i en form for gruppe i hvert fald noget af tiden. Det være sig som en del af en familie eller som en del af en venskabsgruppe eller en bekendtskabskreds. Arbejdet og fritidsinteresser giver også individet grupper. Derfor er individet i dag så at sige medlem af mange forskellige grupper. Medlemskab af grupper påvirker ikke bare individet når vedkommende befinder sig i fysisk nærhed af gruppen, men også når vedkommende befinder sig afskåret fra gruppen. Forskellige eksperimenter har vist at individer har tendens til at følge de normer de er blevet udstyret med fra gruppen selv i situationer hvor de eksempelvis bare skal vurdere hvor langt en lysplet bevæger sig (Brown, 2000, p. 59). Normerne, som er blevet etableret i gruppen, fungerer som fortolkningssystemer, der bruges til at forstå de oplevelser, en person har. Normer forandres også med tiden, og de varierer også i forhold til gruppemedlemmer, og hvert gruppemedlems social position og magt i gruppen. Eksempelvis er der forskel på hvad en chef kan tillade sig over for medarbejdere, og hvad medarbejderne kan tillade sig over for chefen.

For at grupper kan fungere skal der være muligheder for kommunikation, som sikrer udbredelsen af relevant information til alle gruppemedlemmer, og for at grupper kan nå de mål de sætter sig for, for eksempel at få planlagt hverdagen i en familiegruppe, skal der træffes mange beslutninger. Der er forskellige måder at skabe kommunikationsmønstre på, ligesom der er forskellige måder at træffe beslutninger på. Hvis der er en egentlig leder i gruppen, kan denne have ret til at træffe beslutninger alene, eller vedkommende kan inddrage de andre gruppemedlemmer i forskellige grader og på forskellige stadier i beslutningsprocessen. Kommunikation kan ligeledes indrettes i forhold til hvis der er en leder, hvortil alt kommunikation skal gå, eller en gruppe kan aftale at alle gruppemedlemmer skal have alt information (Brown, 2000, p. 118).

Hvis vi tager eksempel A under prototype 2 som eksempel skal Mikkel og Christine være sikre på at Birgitte bliver oplyst om de planer de måtte have, hvilket naturligvis også gælder for andre scenarier, hvor værdigfuld information skal deles. Det kræver at partnerne er bevidste om ikke at gøre for mange antagelser om hvem der gør hvad i et sådant forhold.

Disse overvejelser leder os også hen til polyamourøse forholds opbygning hvad angår formaliteter. Grupper kan inddeles på et kontinuum imellem formelle og uformelle grupper. Eksempler på formelle grupper er dem der ofte findes på arbejdspladser, hvor der er en klar struktur og bestemte forventninger til individerne, som besidder forskellige jobs og arbejdsopgaver. Uformelle grupper kan være vennegrupper, eller bekendtskabskredse, hvor der ikke er nogen bestemt adfærd eller opgaveudførelse, der forventes af bestemte individer,

men hvor man tværtimod forhandler og beslutter de nødvendige tiltag hen ad vejen. Der opstår dog stadig en form for aftaler i uformelle grupper, men disse er sjældent nedskrevne og eksplicitte, som de oftest er i formelle grupper (Katzenelson, 1994, p. 89). Ramey (1972a; 1972b) fandt i sin forskning med en gruppe mennesker, der praktiserede forskellige former for gruppeægteskaber, intime venskaber og polyamourøse forhold (som kun gjaldt for nogle af relationerne, da en del af deltagerne fandt det problematisk hvis forelskelse i nogen uden for det primære monoamourøse forhold fandt sted) at gruppen hovedsageligt undgik en formel organisering og det var svært at afgøre om der var eller hvem, der var lederen. Gruppen var præget af demokrati og frivillighed, og de aktiviteter de foretog sig i gruppen, varierede alt efter hvem, der tog initiativ til dem.

Hvis vi ser på monoamourøse forhold og familier, opstår der ofte med tiden en mere formel struktur end i starten af forholdet, hvilket måske ofte bygger på forskellige interesser, arbejdstid og behov for familien som helhed, og denne tendens ses muligvis også i polyamourøse forhold. Det må dog være op til fremtidig forskning at undersøge dette aspekt, da jeg ikke ud fra mine nuværende informationer kan sige meget om hvor vidt de polyamourøse forhold udvikler sig i samme retning som monoamourøse. Ud fra moderne forholds forhandlingsstruktur, og især i de polyamourøse forhold, hvor det er særligt tydeligt på grund af de mange relationer og individuelle behov og ønsker, der er at tage hensyn til for at opnå det bedste for alle, kunne det tænkes at de polyamourøse forhold ikke i så høj grad som de monoamourøse forhold ville udvikle den mere formelle struktur. Det ses dog i eksempel A under prototype 2, at der opstår en vis rollefordeling mellem Mikkelt og Christine som forældre, og Birgitte mere som en veninde for datteren, end som for eksempel en anden mor, som man måske ellers kunne have forestillet sig at Birgitte kunne have været.

Gruppen skaber ikke bare indbyrdes en bestemt organisering, men en gruppe skaber også et bestemt forhold til omgivelserne, den eksisterer i, hvilket det næste afsnit vil handle om.

Social identitet

En gruppe kan benævnes som ingroup og omkringværende grupper og mennesker benævnes som outgroups. De mange forskellige grupper individet deltager i giver individet forskellige strukturer og rammer vedkommende skal fungere inden for, og der skabes sociale identiteter i forbindelse med individers deltagelse i grupper. De forskellige grupper og dertilhørende interaktioner og sammenspil har hver deres normer og regler for adfærd og hvad der er tilladt og ikke tilladt at gøre i gruppen. Tilhørsforholdet til gruppen påvirker individernes sociale identitet, hvordan de opfatter sig selv og hvad de kan (Hogg & Vaughan, 2005) Individer henviser til gruppekarakteristika når de bliver bedt om at beskrive dem selv, og deres selvværd ændres også ofte med gruppemedlemsskab, fordi individerne kan identificere sig med de kvaliteter gruppen har. Disse ændringer i selvopfattelse og selvværd, kan være med til at styrke gruppens indre sammenhæng og forbedre sammenspillet inden for gruppen, og dermed vedligeholde gruppens beståen og definere gruppen i forhold til outgroups(Brown, 2000; Hogg & Vaughan, 2005).

Polyamourøse forhold hemmeligholdes som nævnt tidligere ofte over for blandt andet familien og omverdenen, hvilket på den ene side kan være med til at skabe indre sammenhæng i gruppen, men på den anden side også kan forårsage konflikter mellem det polyamourøse forhold og dets omgivelser. En af de ting, der ofte ses i forbindelse med grupper, er fordomme mod outgroups. Der skabes ligeledes stereotype forestillinger om medlemmerne i grupperne, individet er i forbindelse med. Som eksemplet på prototype 1 viser, fortæller Mette ikke sin familie om at hun har to kærester, måske af frygt for fordomme og manglende forståelse. Og ligeledes fortæller Ramus i eksemplet på prototype 3 heller ikke familien om at han har to kærester. I de andre eksempler er alle partnerne blevet indraget i familiesammenhænge, og denne forbindelse mellem det polyamourøse forhold, og den øvrige familie, kan være med til at afkræfte stereotype forestillinger, og give plads til at eksempelvis alternative familieforhold, som polyamourøse forhold ind til videre må betegnes som, kan komme til at eksistere på lige fod med monoamourøse forhold. Dette kan blandt andet være med til at lette de stressfaktorer, som polyamourøse forhold til tider eksisterer under, men mere om disse faktorer senere.

Roller

For at kunne leve op til forskellige normer, regler og strukturer i forskellige kontekster, skabes der i situationer roller. Disse roller kan individet optage og besidde, og hvis det er roller, der udleveres jævnligt i de samme situationer af samme person, bliver denne rolle en form for identitet og et slags selv for individet. Af denne teori viser giver det sig altså dermed at et individ kan have flere forskellige selver, også af Goffman(1972) kaldet simultane multiple selver. Goffman begrænser forståelsen af roller og identifikationsmulighederne for de individer, der skal optage rollerne til afgrænsede aktivitetssystemer (Goffman, 1972, p. 117). Det selv, der skabes gennem optagelsen af en rolle kan være mere eller mindre i overensstemmende med det selv, der skabes ud fra en bredere social kategori (ibid). Eksempelvis hvis en skolelærer både skal leve op til normerne for den bredere kategori af skolelærere, men samtidig tilpasse sin adfærd i forhold til hvad børnene i en klasse kan have brug for, hvis nogen af dem har specielle behov, som ellers normalt ville falde uden for en skolelærers område. Normer i samfundet er med til at skabe rollerne i de forskellige situationer, selve rollen er den adfærd, som der forventes af vedkommende, der tager rollen, hvis han eller hun skulle leve op til de helt normative krav. For at der kan være veldefinerede roller, som et individ kan optage og udføre, kræver det altså at situationen vedkommende befinder sig i, har en vis struktur og at den har været i eksistens jævnligt og gældende for flere individer, for at der har kunnet skabes roller og normer for hvordan disse roller udføres og håndteres.

At der er forskellige normer og regler for adfærd knyttet til forskellige personer i gruppen afhængig af deres position, kaldes roledifferentiering. Det vil sige, at der er knyttet forskellige kendetegn til hver rolle. Eksempelvis i familier fremstår det tydeligt, at det for eksempel ofte er manden, der indtager rollen som den der sørger for at bilen får skiftet dæk eller at kvinden indtager rollen som den, der lægger børnene i seng om aftenen. Dermed ikke sagt, at roller ikke kan byttes rundt eller på andre tidspunkter udfyldes af andre. Eksempelvis er der ifølge Brown(2000) og hans fortolkning af Bales, to former for betydningsfuld adfærd i grupper med relation til funktionaliteten. Disse er instrumental (målrettet) adfærd og ekspressiv (socio-emotionel) adfærd. Begge dele er nødvendige for at gruppen kan nå de mål, den har opsat for sig selv og for at gruppen kan arbejde ordentligt sammen, er de socio-emotionelle aspekter også nødt til at blive vedligeholdt, så individerne er motiveret til at samarbejde. Det kan være forskellige personer, der varetager disse to roller fra gang til gang, som forskning har vist (Brown, 2000, p. 41).

En struktur i et sammenspil mellem flere individer, vedligeholdes af individerne, der bestræber sig på at bevare og er afhængige af at situationen består i sin nuværende form. Det er når denne form fungerer og vedligeholdes, og når der er en balance mellem hvor opslugt individerne bliver og hvor meget de stadig er bevidste om situationen, der gør at nærhed, forbundethed og respekt for hinanden skabes. Ifølge Goffman(1972) fungerer disse sammenspil efter nogle principper. Disse principper er 1) Rules of irrelevance, som er de ting, der skal ignoreres og udelades fra sammenspillet. 2) Realized resources, som er de ting i sammenspillet, der er med til at skabe virkeligheden. Roller og identiteter udformes i sammenspil med disse regler og situationens indre sammenhæng. Og 3) Transformation rules, som er dem, der redigerer den information der kommer ind i situationen og den indre sammenhæng udefra. Informationen omformes altid, og kan bruges til at opbygge og afgøre hvilke roller de forskellige deltagere skal have (Goffman, 1972).

Det at der skabes normer for rollernes udførelse og adfærd har også den virkning, at hvis individet "træder ved siden af" og ikke lever op til rollens krav, kan der ske forskellige ting. Goffman(1972) beskriver hvordan de andre individer kan vælge at lade som om intet var hændt, for at give vedkommende, der overtrådte rollenormerne, en chance for at genskabe balancen ubemærket og derved bevare anerkendelsen fra de andre deltagere. Det er dog ikke altid, at dette er muligt, eller at individet rent faktisk vil tilbage til rollen, som den var. De andre deltagende kan derfor for eksempel indgå i ordvekslinger, hentydninger og deslige, som er mere direkte egnede til at sætte individet tilbage på sin plads. Et andet alternativ er at individet kæmper videre for at ændre sin rolle og opnå andre mål derved, hvis vedkommende følte sig for begrænset i og af rollen.

Der findes altså som ovennævnt mange aspekter af familie- og gruppelivet, som også kan have betydning for polyamourøse forhold og familier. Der skabes også i polyamourøse forhold og familier en indre virkelighed i en ingroup, som er afskåret fra outgroups i samfundet, i høj grad fordi mennesker i det almindelige samfund ikke er vant til den slags forhold.

Som eksemplerne på polyforhold viste, så kan det i nogle tilfælde være svært at finde sig til rette i et sådant forhold, både på grund af egne forestillinger om det idelle forhold, men også på grund af den manglende givne struktur og normer, som samfundet ellers normalt kan udstyre forskellige situationer og relationer med. Men mere om dette senere.

Polyamory – hvor meget handler det om kærlighed?

Hvis man vurderer polyforholdet ud fra de teoretiske koncepter om kærlighed og intimitet ser det altså ud til, at det polyamourøse forhold lige så vel kan bestå af de samme kærlighedskomponenter som de velkendte monoamourøse forhold. Der kan dog ikke gives et entydigt svar herpå, da der er mange nuancer i polyamourøse forhold, og rammerne for dette projekt har ikke tilladt at undersøge alle de mulige konstellationer og grader af kærlighedsmæssigt engagerethed. Men caseeksempler og eksempler fra litteraturen har også hentydet til, at polyforhold i høj grad handler om kærlighed. Der er dog den usikkerhed at vi ikke kan være helt sikre, da der som tidligere nævnt ikke er lavet nogle egentlige empiriske undersøgelser af om oplevelsen og de mange andre aspekter af kærligheden er tilsvarende den monoamourøse kærlighed. Men hvorfor skulle vi tro mindre på polyamourøse menneskers eget udsagn end monoamourøses eget udsagn om deres oplevelser af det tilsyneladende almenmenneskelige fænomen som kærlighed er? Der er en tendens til, ifølge egne erfaringer og oplysninger fra andre polyamourøse, at hvis et polyamourøst forhold bryder sammen og ikke fungerer, så opfattes det af omverdenen som en bekræftelse af, at polyamourøse forhold ikke er naturligt og ikke kan fungere. Men denne reaktion kommer tilsyneladende aldrig, når monoamourøse forhold bryder sammen eller ikke fungerer. Så sunder man sig en tid, og så forsøger man sig på ny med et monoamourøst forhold. Holdningen til polyamory kan sammenlignes lidt med holdningen til homoseksualitet. Forældre og voksne mennesker antager at deres barn er heteroseksuelt, ind til en eventuel anden adfærd og seksualitet bliver åbenlys. Ligeså antager de fleste at en person er monoamourøs ind til det modsatte bevises, hvilket kan gøre det til en energikrævende og stressende omstændighed at befinde sig i, hvis man tilfældigvis bliver forelsket i flere personer på samme tid. Hvilket egentlig ikke er sjældent i teenageårene, men der lærer de fleste sandsynligvis gennem opdragelsen og snak med vennerne og veninderne, at de er nødt til at vælge.

Der er visse fordele ved at starte med menneskers egne oplevelser, her de polyamourøses, som udgangspunkt for videre udforskning, da man derved sikrer sig et virkelighedsnært startpunkt, naturligvis antaget at den, der udforsker fænomenet er i stand til at videreudvikle perspektiverne på fænomenet og ikke fortolke det og udføre for tidlige konklusioner og slutninger om det undersøgte.

Polyamourøse forhold er dog ikke helt det samme som monoamourøse forhold, og det ville være for tidligt at konkludere her, at kærligheden er den samme. Ud over oplevelsen af

kærligheden, er nogle af de andre psykologiske faktorer i polyamourøse forhold den større mængde af nære forhold og relationer til andre mennesker end der findes i monoamourøse forhold. Mange beskriver det at have polyamourøse forhold som ”constant encounters”, da der hele tiden er nogen eller noget, man skal forholde sig til i forhold til partnerne og hverdagens fungeren (Constantine et al, 1972, p. 270).

Andre psykologiske faktorer, der adskiller polyamourøse forhold fra monoamourøse forhold er forholdet til omverdenen og de samfund, de skal fungere i. Polyamourøse forhold er sjældne og de befinder sig derfor ofte i en minoritetsposition, hvor der ofte skal kæmpes for at opnå samme respekt og vilkår som monoamourøse forhold automatisk har, fordi de er normen. Som det ofte sker, betragtes normen også som det normative, altså som det mest rigtige. Men dette kan diskuteres. Som evolutionærpsykologien har fundet eksempler på, praktiserer mange kulturer polygami og sammenholdt med de høje tal for utroskab i monogamiske/monoamourøse samfund, tegner der sig ikke et billede af at monoamourøsit og monogami nødvendigvis er den mest rigtige eller bedste måde at leve på. Som eksemplet i prototype 1, eksempel A i prototype 2 og eksemplet i prototype 3 viser, sætter personerne stor pris på at de eksempelvis kan udleve deres biseksuelle sider, og arbejde videre med deres personlige udvikling, eller koncentrere sig om deres karriere, hvis den er vigtigst for dem.

Derfor kan polyamourøse forhold sagtens være det mest rigtige for nogle personer, og være forkert for andre personer, der har ændre værdier, mål, behov og ønsker for tilværelsen. Selvom oplevelsen af kærlighed og dertilhørende følelser og adfærd som intimitet, passion og forpligtelse kan være tilsvarende kommer disse til udtryk på andre måder, og fungerer under andre forhold end i det monoamourøse forhold. At der er to andre mennesker i stedet for kun et andet menneske at tage i betragtning bidrager til kompleksiteten både i forhold til planlægning og strukturering af hverdagen, da tre personers planer og skemaer skal passes sammen, men også i problemløsning, konflikthåndtering, skænderier, opretholdelse af intimitet og sexlivet og ikke mindst i behovstilfredsstillelsesaspekterne.

Da mennesker er forskellige, og har forskellige behov, kan det tænkes at der i nogle polyamourøse forhold opstår en bedre og mere fri fordeling af opmærksomhed og behovstilfredsstillelse, som samtidig giver rum til den enkelte til selvudvikling. Hvis den ene person for eksempel har haft en dårlig dag, og har brug for at snakke, men den ene partner selv er travlt optaget eller ikke har overskud til det, så er der den tredje partner at gå til. På den måde kan grænserne for hvad hver person kan håndtere muligvis respekteres bedre, så individerne ikke bliver overbelastet, som det sommetider kan ske i monoamourøse forhold.

De fleste kender nok til eksempler, hvor mænd brokker sig over, at konen snakker for meget.

Den øgede kompleksitet kan altså dermed også have den konsekvens at forholdet, hvert individs behovstilfredsstillelse og hvert individs grænsesætning, bliver mere fleksibelt og bedre tilpasset. En af de ting, der øger kompleksiteten på kærlighedsområdet, er at de tre partnere i et polyforhold ikke nødvendigvis har præcis de samme følelser for hinanden. Dette kan af nogle opleves som en mangel i forholdet, da mange indgår i polyforhold med den antagelse at alle skal føle det samme for hinanden, for at det kan fungere. Som Karen Prager(1995) skriver i sin bog *The Psychology of Intimacy* så er intimitet aldrig helt det samme for alle mennesker, og det er forskelligt fra relation til relation hvordan intimiteten opleves og kommer til udtryk for forskellige personer(p. 23). Ud fra denne teori, er det altså en fejlagtig antagelse at starte et polyforhold på baggrund af, da selv mennesker i monoamoureuse forhold ofte har forskellige oplevelser af og måder at give udtryk af intimitet på. Se blot på hvor mange kærlighedsforhold, der bliver afsluttet af den ene af partnerne med den begrundelse, at de ikke længere har følelser for den anden partner mere, og ikke kan få skabt den hverdag de gerne ville med partneren.

I forhold til intimitetsaspektet er det mere kompliceret end mellem to partnere i et monoamourøst forhold. I et polyamourøst forhold er der på sin vis flere forhold, der skal vedligeholdes. Hver person i et polyforhold bestående af tre, har praktisk talt to separate forhold plus et "fælles forhold". Hvis vi bruger case A under prototypeforhold 2 som eksempel, viser det sig, at der faktisk er et kærlighedsforhold bestående af multiple forhold . Det vil altså sige; Mikkel har et forhold til Christine, et forhold til Birgitte og et forhold til Christine+Birgitte som et par. Christine har tilsvarende et forhold til Mikkel, et forhold til Birgitte og et forhold til Mikkel+Birgitte som par. Birgitte har naturligvis de tilsvarende tre forhold. Der er altså i alt seks monoforhold og tre polyforhold i et polyamourøst forhold bestående af tre personer. Sammenlignet med et monoamourøst forhold, hvor der kun er to monoforhold, øger det dermed kompleksiteten og muligheder for udfoldelse af relationelle processer betydeligt. '

I Sternbergs(1998) terminologi viser det sig, at der i polyforhold bliver et næsten uhåndterbart antal af kærlighedstrekanter, der helst skal passe sammen, for at forholdet kan være og forblive velfungerende. Det siger sig selv, at der er større sandsynlighed for at noget ikke vil passe sammen jo flere trekanter, der bliver inddraget, og det kan derfor være årsag til mange frustrationer og konflikter i polyforhold, hvis den ene eller flere af partnerne har meget forskellige intentioner om eksempelvis forholdets seriøsitet eller længde (forpligtelse og beslutning), eller hvis partnernes behov for intimitet og passion ikke kan indordnes under de tidsmæssige og strukturelle rammer og ressourcer.

Der kan også være flere slags kærlighed involveret i polyamourøse forhold. Nogle praktiserer det at have en eller to primære partnere, som prioriteres højere end andre partnere. Nogle kan måske have en partner, hvor intimiteten er høj, men passionen og forpligtelsen af lav, og det kan derfor være svært at skelne mellem hvornår noget kan defineres som en god ven, eller et intimt venskab, og hvornår denne ven er en partner i polyamourøs forstand. Der er mange grader af kærlighed og intimitet, og det er ikke min intention i denne opgave at vurdere hvornår en person så at sige lever op til kravene for inkludering i et polyamourøst forhold. Det lader nemlig til at der er større variation i polyamourøse forhold end der er i monoamourøse forhold. De fleste har en god ide om, hvornår en monoamourøs relation enten bare er sjov og ballede og hvornår det er alvor. Men de polyamourøse forhold har i langt større grad rum til at udleve de forskellige grader af kærlighed, som Sternbergs(1998) teori lægger op til. Det er sjældent enten eller i polyamourøse forhold, og selv de mere venskabelige intime relationer lader til at blive taget mere seriøst end de gør, hvis vi snakker om den slags relationer i forhold til monoamourøse forhold.

I og med at det er forskelligt fra person til person hvordan blandt andet intimitet, men også mange andre aspekter af kærlighedsforhold, opleves og udleves, giver det et meget variabelt billede af hvordan og med hvem, en given person kan, vil og ønsker at indgå i et forhold med. Ydermere betyder den øgede kompleksitet i polyforhold, at behovstilfredsstillelse kan blive vanskeliggjort af blandt andet tidsmangel, hvis alle tre parter for eksempel også gerne vil have eksklusiv tid sammen med kun den ene af partnerne. Så betyder det at planlægningen bliver endnu mere vigtig, og samtidig skal der ofte tages hensyn til den tredje part, som muligvis ikke altid finder det optimalt at blive sat tilside et stykke tid. Der findes dog også mange polyamourøse, som netop indgå i disse forhold, for at få mere tid til selvudvikling og egne projekter, så disse personer kan opfatte samme situation som en kærtkommen mulighed for at tage sig af deres egne interesser.

Det er dermed tydeligt, at polyforhold ikke er for alle mennesker, ligesom monoforhold heller ikke er for alle mennesker. Mange polyamourøse giver udtryk for, at monoamourøse forhold er for begrænsende og omsluttende, og de sætter større pris på at have en del frihed, og dette kan polyamourøse forhold give dem, samtidig med at give dem den tryghed og intimitet et kærlighedsforhold giver. Ind til videre lader der ikke til at være mange polyamourøse i de vestlige samfund, men med den øgede opmærksomhed på livsstilen i medierne, bøger og forskning om livsstilen, bliver det måske mere sandsynligt at vi vil komme til at se og møde flere af denne slags forhold i fremtiden.

Som egne erfaringer har vist, er der mange mennesker, der aldrig har forestillet sig at man kunne være tre personer i et kærlighedsforhold, og de fleste nævner jalousi som en af hovedårsagerne til, at de ikke vil overveje det. Jalousi lader til at blive betragtet som en næsten grundlæggende følelse, som mange mennesker betragter som uundgåelig, men ifølge forskningen inden for emotioner, er jalousi faktisk ikke en af de fælles menneskelige følelser. Alle kulturer har udtryk, begreber og emotioner, der svarer til følelserne overraskelse, vrede, tristhed, afsky, frygt og glæde (Workman & Reader, 2004, p. 285). Jalousi er derfor med sandsynlighed resultatet af en blanding af disse følelser, kognitioner og også kulturelt påvirket, så jalousi kan altså betragtes som noget der kan påvirkes og reguleres som vi regulerer mange andre følelser. Jalousi kan for eksempel blive et problem hvis graden af intimitet mellem to partnere er større end den er mellem en tredje person og en af de to partnere (Labriola, 2010). Dette kan forekomme hvis de to partnere eksempelvis har mere tid til hinanden, taler mere med hinanden, har en mere udpræget grad af åbenhed om dem selv over for hinanden, men ikke over for den tredje. Det skal dog nævnes her at en situation som den her beskrevet ikke per definition er et problem. For polyamourøse er det vigtigt at erkende, at mennesker er forskellige, og at man skaber forskellige relationer til disse mennesker, hvilket sommetider indebærer ulige fordelinger af tid, grader af kærlighed, intimitet og forpligtelse, men at dette kan berige forholdet for nogle, imens det kan ødelægge forholdet for andre (Easton & Liszt, 1997).

En af de ting, der kan være årsag til individuelle forskelle i hvordan man som person kan fungere i et polyamourøst forhold med alle dets forskelligheder i relationer, intimitet, forpligtelse og mange andre aspekter, er ens tilknytningsmønstre til nære omsorgspersoner. Som nævnt tidligere skaber tilknytninger til omsorgspersoner nogle grundstrukturer for hvordan senere relationer udformes, og det kunne eksempelvis tænkes, at hvis man har haft flere nære omsorgspersoner, ville der kunne være skabt flere grundlæggende kognitive

strukturer for hvordan relationer til andre mennesker kan udformes, og det ville deraf kunne betyde, at man bedre var i stand til at acceptere forskelligheder i de flere nære relationer, man skaber i et polyamourøst forhold. Hvis man derimod kun har haft én nær omsorgsperson, og dermed kun et intimt forhold at bruge som grundform, ville det måske være sværere at skabe forskellige nære relationer, da man blot har en grundlæggende kognitiv struktur for nære forhold. Hvis man af den grund forventer, bevidst eller mindre bevidst, at alle de nære forhold i et polyamourøst forhold skal være præcis de samme og indeholde præcis de samme dele af sammenspil, intimitet med videre, kan man hurtigt opleve at dette sandsynligvis ikke er muligt. Det kan dog også tænkes, at man måske på trods af blot én grundlæggende tilknytningskonstruktion, kan videreføre forskellige aspekter af denne konstruktion med forskellige personer. Eftersom der i mange polyamourøse forhold også kan være en høj grad af individualitet og brug for personlige evner til at tage sig godt af sig selv, da partnerne ikke altid er til rådighed på grund af andre partnere, kan det tænkes at være vigtigt at man har en form for sikker tilknytning, så man kan klare separationer og lignende og stadig bevare tilknytningen og den positive balance i forholdet. Disse betragtninger er dog spekulative, og ren teoretisering, og det må derfor være op til fremtidige undersøgelser eventuelt at afdække dette område af kærlighedsforholdene i polyamourøse forhold.

At polyamourøse forhold endnu ikke er udbredte kunne måske skyldes, at den polyamourøse livsstil hovedsageligt ser ud til at trives inden for andre subkulturelle rammer, hvor det kræves at man selv opsøger disse, før man kan få indblik i hvad der sker, så som, inden for BDSM verdenen (på internetcommunitiet www.fetlife.com er der 12.000 medlemmer af en gruppe for polyamourøse). Tilknytningen til andre subkulturer og alternative livsstile kunne skyldes at personer, som allerede har en form for alternativ livsstil i sammenligning med den almene befolkning, er mere tilskyndet til eller har større sandsynlighed for også at være alternativ i andre aspekter end blot det ene, og den alternative livsstil kan for individet være den sundeste for personen(Weitzman, 1999).

Polyamory – hvor meget handler det om behovet for en gruppe?

Ud fra definitionen af familier, som Dencik et al.(2008) har givet, kan vi altså hurtigt slå fast, at et polyamourøst par bestående af tre personer (eller flere for den sags skyld) kan betragtes som en familie. De polyamourøse selv beskriver ikke sjældent deres forhold (ofte bestående af flere end tre personer) som en polyfamilie, og henviser dermed til at de ser dem selv som værende en del af et veletableret relationsmønster, som de forpligter sig til lige så meget som mennesker almindeligvis gør til deres familier. Udtrykket polyfamilie kan dog også tolkes i den forstand at en polyfamilie består af flere familier i samme familie, men det afhænger af forholdets organisering, og hvor vidt partnerne ser sig selv som en del af familien og dens særlige virkelighed. Der er mest sandsynlighed for at polyforhold bestående af tre personer opleves af alle partnere som deres familie, hvorimod der ikke kan siges at være meget familie over prototype 1 forholdene, og heller ikke altid over prototype 3 forholdene, da en del af partnerne ikke har egentlige interaktioner og roller i forhold til hinanden, og heller ikke ser sig selv som en del af familiens virkelighed. Inden for familien, når sådan en eksisterer, kan vi måske derimod sige at der findes flere polygrupper, da en stor polyfamilie ofte består af flere slags forhold på samme tid og som i varierende grader er en del af polyfamilien. Det kan også tænkes at de polyamourøse har taget ordet familie til sig, for at sende et vist signal til omverdenen. Da den polyamourøse livsstil fremkom i 60'erne og 70'erne har mange polyamourøse oplevet at livsstilen misforstås som værende ren seksuel udlevelse, og har derfor haft brug for at sende et signal til omverdenen om, at deres forhold er lige så meget præget af kærlighed og følelser, og også seriøsitet, som det mere almindelige monoamourøse forhold og den monoamourøse familie.

De polyamourøse familier, hvad enten de består af tre eller flere individer, kunne tænkes at være en familieform, der er opstået både på baggrund af individets større frihedsgrad og individualisering, da det har gjort det muligt for individet at se muligheder og at udleve disse muligheder, men også på baggrund af familiernes sammenhæng med det omkringværende samfunds krav til individet. I nogle polyfamilier kan det både økonomisk og tidsmæssigt bedre betale sig at være tre eller flere om eksempelvis indtjeningen, planlægningen, husholdningen, børnepasningen etc. og polyfamilier er måske derfor bedre egnet til tempoet i det radikaliserede moderne samfund.

Det at samfundet er med til at skabe normer og regler for adfærd, for hvilke roller bestemte situationer giver og for hvad man bliver respekteret og anerkendt for at gøre, sætter den tanke i gang, at hvis noget er en minoritet eller noget helt nyt i samfundet, som for eksempel polyamory kan siges at være, så er det måske også ensbetydende med, at der endnu ikke er skabt normer og dermed regler for hvordan den slags forhold skal og kan fungere, og derfor bliver det svært for personer at indgå i denne slags forhold. Som Goffman(1972) har påpeget så er eksempelvis de børn, der startede med at observere og tilegne sig viden omkring hvordan en bestemt situation og sammenspil udføres, dem der også er bedst til at indgå i legen lidt senere, og endda også ofte dem, der bliver gode ledere. Det samme kunne tænkes at ske for voksne og introduktionen til nye former for livsstile og kærlighedsforhold. Mange skal måske lige se en del fungerende eksempler, inden de måske senere tør at kaste sig ud i et forsøg på at praktisere det. Det er muligvis derfor, der endnu ikke ses mange af den slags forhold med tre eller flere personer, da både personer selv og det omgivende samfund, som de og deres forhold skal fungere i, ikke rigtigt ved hvilke roller, der er at opfylde og hvilken adfærd, der er den anerkendte.

I sammenspil med ens partnere i et polyamourøst forhold kan der altså ifølge Goffmans(1972) teori sandsynligvis ikke komme information ind i situationen gennem transformation rules, da den information, der skal bruges til at vide, hvordan man skal skabe den rigtige balance sammen ganske enkelt ikke eksisterer. Og hvis der eksisterer information om polyamourøse kærlighedsforhold, der kan trænge ind i et polyamourøst forhold, så er den gængse tilgængelige information, at det er ønsketænkning eller at sådan forhold ganske enkelt ikke kan fungere, fordi mennesket ifølge den almindelige opfattelse i vestlige moderne samfund, stadig anses som monogamt. Hvordan ville eksempelvis skolelærere reagerer hvis man som en polyfamilie med børn, mødte tre voksne op til første skoledage og samtaler med skolen? Eller hvordan reagerer kirken, hvis tre personer kommer og vil giftes? I dagens Danmark er det ulovligt at være gift med mere end én, så det afskærer polyamourøse forhold fra at opnå samme, for nogle, struktur og følelse af sikkerhed og tryghed, som et ægteskab kan give, for ikke også at nævne juridiske fordele.

De polyamourøses egne udtalelser bevidner også denne usikkerhed i sammenspillet både med hinanden og med det omgivende samfund og alt midt imellem. De fortæller om, at det at have et polyforhold, er som at prøve sig frem og tage ved lære af fejlene, og så prøve noget andet. Dermed får de hen ad vejen skabt nogle normer og regler, som er specifikke for netop deres forhold, og som får forholdet til at fungere bedst. Der er ingen færdige løsninger,

som der kan synes at være for monoamoureuse, hvilket er noget de fleste polyamoureuse også har prøvet at leve som, og som de beskriver som værende meget mere struktureret og givet.

At polyforhold ikke er særlig givet på forhånd eller struktureret udefra, gør at det måske i nogle tilfælde kan være vanskeligt at få et sådan forhold til at fungere. Det polyamoureuse forhold er både en gruppe, en familie og et kærlighedsforhold, ligesom en monoamourøs familie kan siges at være det. Der er forskellige roller, der skabes, indtages og ageres i forskellige grupper, og eksempelvis er det vigtigt, at der både fokuseres på hvad gruppens mål er, og hvordan gruppemedlemmer har det med hinanden. Selvom forskning har vist at forskellige individer ofte indtager begge roller, så kunne det godt tænkes at nogle individer, afhængig af deres dispositioner, tidligere oplevelser, personlighed, selvopfattelse og selvværd, ville være mere tilbøjelige til at indtage bestemte roller. Det kunne naturligvis både være positivt hvis gruppen er velmatchet på de nødvendige områder, men hvis gruppen, som et trepersoners polyamourøst forhold kan være et eksempel på, består af tre individer, der alle er mest tilbøjelige til at indtage rollen som den socio-emotionelle vogter, så skabes der sandsynligvis ikke de nødvendige resultater for at gruppen eller forholdet kan fungere i hverdagen.

Beslutningstagen i polyamoureuse familier kan også siges at være en tand mere kompliseret end i monoamourøse familier. Naturligvis er der børn involveret i begge slags forhold, som skal have plads til også at udtrykke deres ønsker, men i sidste ende er det i de allerfleste familier, de to voksne i et monoamourøst forhold, der har størst magt og tager beslutningerne. I polyamoureuse forhold og familier er der i stedet tre voksne eller flere, der skal nå frem til beslutninger om alt lige fra hvem der tager vasketøjet til hvem der betaler lånet på huset, og hvor man ønsker at tage på ferie henne. Der skal sandsynligvis indgås flere kompromiser. Men denne beslutningsproces kan blive vanskeliggjort af kommunikationsvejene, og informationsstrømmen i forholdet. For at alle skal kunne tage en kvalificeret beslutning om et emne, er alle nødt til at have de informationer, der er om emnet. Det kan kræve sin tid og øvelse at sørge for at alle får de informationer de skal have. Hvis to personer i et polyforhold snakker om og delvis aftaler noget, de kunne tænke sig, hvis ansvar er det så at videregive den information til den anden (eller de andre) partnere, hvornår og på hvilken måde skal det gøres? I et polyforhold opstår der dermed et større behov for et struktureret kommunikationsnetværk og en mere detaljeret og bevidst beslutningsproces, som ellers kendetegner grupper, der ikke inkluderer kærlighedsforhold, eksempelvis arbejdsgrupper.

Nogle ville måske mene, at polyforhold mere er en form for udlevelse af behovet for at leve i en gruppe eller stor familie end de er kærlighedsforhold, men jeg vil påstå at de fleste polyforhold handler hovedsageligt om kærlighed, og at gruppeaspekterne er konsekvenser deraf, ligesom det er det i monoamoureuse forhold hvor to personer finder sammen på baggrund af tiltrækning og interesse for hinanden, og senere skaber sig en familie eventuelt sammen med børn. Der findes dog også de polyforhold, som caseeksemplet på prototype 3 viser, hvor nogle af personerne værdsætter deres frihed og at de kan prioritere andre ting højt i deres tilværelse end intense kærlighedsforhold, og i stedet nyder mere uforpligtende, sjældnere intime forhold, hvor gruppetilhørsforholdet mere fungerer som det primære.

Det kan være svært at opsætte en grænse for hvornår noget er et polyamourøst forhold og hvornår det ikke er det. Men noget grundlæggende for dem der identificerer sig som polyamoureuse er kærlighedsaspektet og det nære venskabelige forhold, der også ofte opstår mellem partnere eller ens partners partner. Til min viden, er der ingen klare grænser for hvor ofte partnere for eksempel skal ses for at noget kan anerkendes som et kærlighedsforhold, men teorierne om kærlighed og intimitet har vægtagt en ofte tilstedeværelse af intime interaktioner, og det opsætter en form for grænse for hvor sjældent partnere kan ses. Mange mennesker ville nok mene at noget ikke kan betragtes som et forhold hvis partnerne kun ses et par gange om året. Men udbredelsen af internettet har muligvis skabt særegne muligheder for at vedligeholde et kærlighedsforhold, selv på lang afstand. Det vigtigste mener jeg må være hvordan personerne oplever det, og om de oplever det der kendetegner kærlighed, familietilhørsforhold og gruppemedlemskab, og ikke så meget om hvor ofte man ses, da man sagtens kan have intime interaktioner på internettet.

Det kan også tænkes at mange polyforhold består af flere end en gruppe, og derved er en sammensat gruppe. Hvis vi ser på prototype 1 eksemplerne kunne disse enten ses som grupper bestående af henholdsvis 3 og 4 personer, men dette forudsætter at partnerne ser sig selv som en del af den gruppe og at de har en form for relation til hinanden på det mikro-sociale strukturniveau og at de altså interagerer med hinanden (Brown, 2000, p. 4), hvilket caseeksemplet i prototype 1 viser, hvor Mette har et forhold med Henrik og et forhold med Kim, og hvor de to mænd omgås hinanden venskabeligt. Hvis vi ser på prototype 2 forhold, opfylder disse kravene for grupper. Partnerne i caseeksemplerne ser sig selv som en del af gruppen, og de prøver i fællesskab at få en hverdag til at fungere og arbejder hen imod samme mål for forholdet. Prototype 3 forholdene bliver en anelse mere indviklede. Afhængig af hvor meget personerne identificerer sig som en del af gruppen, og hvor vidt de indgår i sammenspil

med de andre personer i forholdet, kan prototype 3 forhold rangere på et kontinuum fra at være én stor gruppe til at være mange små grupper, der har individer tilfælles.

Som nævnt i tidligere afsnit består grupper af to eller flere personer, der identificerer dem selv som værende medlem af gruppen, og gruppen skal også være kendt af mindst en anden person uden for gruppen. Det gælder for mange polyamourøse forhold i dag, at de ofte hemmeligholdes for familie og omgangskreds, og hvis ingen andre end de implicerede partnere kender til forholdet, så indgår de polyamourøse forhold altså ikke under gruppedefinitionen. Dette betyder dog ikke at forholdet ikke eksisterer, eller at dynamikkerne og processerne i forholdet ophører med at eksistere blot fordi vi videnskabeligt ikke ville betragte forholdene som grupper. I realiteten virker det dog en anelse usandsynligt at der slet ikke er andre end de implicerede partnere selv, der kender til forholdet, så på trods af hemmeligholdelsen for familien, arbejdskollegerne og omgangskreds, kunne det tænkes at enten nære venner af partnerne kender til forholdet, eller bekendtskaber gennem eksempelvis internet communities, som har vist sig at tiltrække mange polyamourøse, kender til forholdet. Hvis personerne i et polyamourøst forhold søger rådgivning eller behandling enten sammen eller individuelt i forbindelse med problematikker i forholdet, bliver forholdet også kendt for behandleren, og forholdet kan dermed betragtes som en gruppe igen.

Afvigelse, opgør med majoriteten eller udvikling?

Nogle kan måske være tilbøjelige til at antage at polyamourøse må være psykisk ustabile eller mangler evnen til at "slå sig ned" som den normative forestilling om parforhold og familieliv synes at udtrykke (Weitzman, 1999) men undersøgelser kan indikere at der blandt polyamourøse ikke er større udbredelse af psykisk sygdom end der er i den monoamourøse befolkning. Ligeledes indikerer undersøgelser af kærlighedsforholds længde, at de polyamourøse forhold på trods af, eller måske snarere på grund af den øgede kompleksitet og fleksibilitet, varer mindst lige så langt tid som monoamourøse forhold (Weitzman, 1999). Disse resultater fremkom på baggrund af undersøgelser foretaget af Knapp (1976), Watson (1981) referet i Rubin (1982), Buunk referet i Rubin (1982), Rubin (1982), Rubin & Adams (1986) og Ramey (1975), alle referet i Weitzman (1999). Undersøgelserne bestod i et batteri af assessmentmetoder, The California Psychological Inventory, Spaniers (1976) Dyadic Adjustment Scale og interviews og selvrapporteringer. Ud fra de få detaljer om de grundlæggende undersøgelser, er det svært at vurdere gyldigheden af

konklusionerne, men sandsynligvis har der været tale om ganske få deltagere, hvilket kan forringe generaliseringsgraden, men kombinationen af kvalitative og kvantitative metoder må siges at kunne være med til at øge kvaliteten og brugbarheden af de resultater undersøgelsen fandt frem til.

Et forhold kan i den forbindelse siges at være afsluttet når en, flere eller alle partnere ikke længere ønsker at være en del af kærlighedsforholdet, og dermed ikke prioriterer og forpligter sig til og i forholdet. Et polyamourøst forhold, hvor en af partnerne går ud af forholdet, kan dog fortsættes i en anden form end den tidligere. Når en partner forlader forholdet, ændres strukturen, hverdagen, interaktionerne, tidsplaner og mange andre forhold, sig for de tilbageværende i forholdet, hvorfor jeg synes man med rette kan betragte det tilbageværende forhold som et nyt forhold, eller en eventuel videreføring af et tidligere forhold, hvis der foreksempel er tale om et monoamourøst forhold hvor en tredje person har været involveret i en periode, som i eksempel B under prototype 2 af polyamourøse forhold. Det er dog vanskeligt at afgøre i forhold til polyforhold, hvornår de præcist slutter, da det også har vist sig i en del tilfælde at tidligere partnere kan fortsætte med at være en ”ven af huset” og eventuelt hjælpe med børnepasning og lignende (Easton & Liszt, 1997).

Som gennemgang af teori og diskussioner omkring kærlighed og dertil knyttede følelser har vist, findes der mange kulturer hvor polygami praktiseres, og nogle undersøgelser og teorier synes at indikere at mennesket kan være ambiseksuelt, hvilket kan være grundlaget for at en person tiltrækkes af begge køn eller af flere på samme tid (Constantine & Constantine, 1971, p. 209). Der er altså ikke noget i menneskets evolutionære natur, der direkte taler i mod praktisering af polyamourøse forhold, og spørgsmålet er også om vi som mennesker i de nuværende samfund ikke sommetider sætter os ud over naturens givne grænser. Seksualitet er et komplekst spørgsmål, som indebærer både indflydelser som genetisk udformning, personlighedstræk, identitet, valg, oplevede følelser og emotioner og normer for udtrykkelser af seksualitet, og der er derfor ingen enighed om hvad seksualitet skal afgrænses til på dette felt inden for den videnskabelige forskning (Wilkerson, 2010, p. 4). Det der lader til at være nogenlunde enighed om er, at seksualitet, kærlighed og tiltrækning af bestemte personer både afhænger af mennesket biologi og resultaterne af evolutionære udviklinger, individuelle forskelle, sociale omstændigheder som kultur og ideologier (Bolin & Whelehan, 2009, p. 16).

Hvis vi ser på tallene for utroskab og udenomsægteskabelige relationer eller forhold, så viser de også at op mod 50 % er tiltrukne af andre mennesker end den ene partner derhjemme. Jeg vil derfor mene, at den polyamourøse livsstil, med dens åbenhed og ærlighed, er en

positiv udvikling på forholdsområdet, da den giver plads til de individer, der ikke vil begrænse sig selv så meget som den monoamourøse livsstil påtvinger nogle til at gøre. For nogle er det en mere naturlig livsstil, og også en ansvarlig livsstil i forhold til andre mennesker inkluderet i forholdet. I 60'erne og 70'erne har det muligvis været mere af en protest mod samfundets daværende indretning og normer, men det har i nutiden udviklet sig til ikke længere at være en protest, men at være et individuelt valg baseret på individualitet, selvudvikling, behovstilfredsstillelse. ærlighed og moralsk ansvarlig livsførelse, sammenlignet med monoamourøse, der vælger at være deres partner utro.

Kærlighedstrekanter og Det Rene Forhold

Anthony Giddens(1992) teori er udviklet på baggrund af hans erfaringer med og viden omkring det amerikanske og britiske samfund, men dette kan ikke nødvendigvis generaliseres til det danske samfund. Dog har globaliseringen sandsynligvis haft en stor effekt i den sammenblanding af kulturer, der er sket de senere år. Fænomener adopteres fra en kultur af borgere i en anden kultur gennem eksempelvis internettet og kommunikations- og medieredskaber. Bare se eksemplet som X-Faktor og dets udbredelse i store dele af verden. Der er ingen grund til at samlivsformer i en kultur ikke også skulle kunne være inspiration for eller være delvis en del af andre kulturer også.

Sternbergs(1998) intimitetsteori indeholde flere komponenter end Karen Pragers(1995) intimitetsteori. De er dog fælles om at mene at intimitet indeholde elementerne positive følelser mellem partnerne, forståelse mellem partnerne, og det at dele informationer om sig selv (og sine ting) med partneren.

Anthony Giddens(1992), som tidligere nævnt, skelner mellem to former for seksualitet. Den biologiske og den plastiske seksualitet. Den biologiske sikrer generes videreførelse og den plastiske er en del af ens selv, som man kan vælge og udvikle. Den passionerede kærlighed, er ifølge Giddens(1992) den kærlighed, der er mere eller mindre universel (p. 38) hvorimod den romantiske kærlighed er mere kulturføhængig. Den romantiske kærlighed opstod omtrent på samme tid som kærlighedsnovellerne i slutningen af det attende århundrede og den romantiske kærlighed har også et narrativt præg som novellerne (p. 39-40). Forholdene mellem den biologiske og plastiske seksualitet, og den passionerede og romantiske kærlighed er kompliceret, og for mennesker opleves de ofte som uadskillelige.

Så vel som det ofte sker med andre minoriteter, så henviser polyamourøse ofte til at deres måde at have kærlighedsforhold på, er "naturligt" for dem og ikke noget de har valgt, altså henviser de til deres polyamourøse livsstil som biologisk grundlagt, selvom det i høj grad må siges at handle om valg når det kommer til livsstil og måden at indrette sig i samfundet på. Det kan dog også blive brugt som en form for retfærdiggørelse af deres efterspørgsel af de samme krav og rettigheder, som samfundet giver monoamourøse par, der eksempelvis indgår ægteskab eller har været samboende i 5 år. Men med menneskets tendenser til i nogle situationer at være ambiseksuelle (Constantine & Constantine, 1971) for ikke at nævne polygamiske kulturer, kunne det tænkes at det nuværende samfund med alle dets muligheder fokus på selvudvikling og kontrol med ens eget liv, frivillighed og rettigheder til at vælge, skaber de kim, der skal til for at nogle mennesker kan udleve og udvikle andre sider af deres person end den monogami vi er vant til at se som naturlig. Men måske er polyamory lige så naturligt, blot for en mindre del af befolkningen.

Giddens (1992) bruger betegnelsen "confluent love" om den slags kærlighed, der er aktiv og vedvarende, og indeholder de dele af den romantiske kærlighed der har at gøre med forestillinger om den eneste ene og håbet om evighedsaspektet. Den er dog ikke begrænset til køn og seksuel orientering, og er derfor en normativt mere åben kategori. Med begrebet "den eneste ene" henvises der dog til at det kun skulle passe med par bestående af to personer, men spørgsmålet er om denne form for kærlighed ikke også kan være mellem flere personer. Måske kan tre personer også føle sig bestemt for hinanden. Kærligheden, der udvikles inden for confluent love, er nært bundet til intimitet og udvikles kun til samme stadie som graden af intimitet (Giddens, 1992, p.62). Der er en forestilling om at partnerne i confluent love forhold er lige på alle punkter, og at de skal kunne give og tage lige meget, og der forhandles om individuelle ønsker, og seksualitet er et mere integreret område, end det er i den romantiske kærlighed, som ifølge Giddens er præget af historiens magtforhold og normer. Confluent love er derfor det der præger det rene forhold, og de polyamourøse forhold tilsvarende også disse definitioner, om end en del polyamourøse også har forestillinger om, og udlever den romantiske kærlighed i forholdene. Som eksempel B i Prototype 2 viser, så kan kærligheden kompromiteres ved at intimiteten eksempelvis ikke er tilstede mellem Rikke og Pernille, samtidig med at Pernille har en romantisk kærlighedsforestilling om alt skal være lige.

Det viser sig her, og gennem andre samtaler jeg har haft med polyamourøse, at selvom forholdene skal være lige for alle, og alle partnere skal arbejde for det bedste, og have samme muligheder og rettigheder i forholdet, så skal de fleste, for at kunne få et polyamøst

forhold til at fungere, acceptere at mennesker er forskellige, og at individuelle behov skal tages i betragtning. Det er ikke nødvendigvis alle, der altid har lyst til at dele alt med alle i et forhold, og det kan der blive gjort plads til i nogle forhold. Det vil sige at polyforhold godt kan være eksempler på confluent love, som kendetegner det rene forhold.

Et punkt der er værd at diskutere lidt, er hvor vidt romantisk kærlighed kan betragtes som værende et nyt fænomen eller om romantisk kærlighed har grundlag i menneskets behov for at finde en partner og videreføre gener, og om kærlighed er en begrænset størrelse, som bevirker at et menneske kun kan have den slags følelser for ét andet menneske på samme tid, i stedet for, som denne opgave forsøger at eksemplificere, for flere mennesker på samme tid.

De fleste mennesker oplever romantisk kærlighed flere gange i livet, men oftest i en på hinanden følgende række, det der også kaldes seriemonogami. Hertil kommer også at andre former for kærlighed, eksempelvis den kærlighed forældre oplever til deres børn, ikke er begrænset. De fleste forældre elsker ikke deres første barn mindre, blot fordi de får barn nummer to. Polygamiske kulturer kunne også være eksempler på, at romantisk kærlighed ikke behøver at være begrænset til én person, som mange i nutidens vestlige samfund mener.

En hypotese inden for evolutionærpsykologien omkring romantisk kærlighed er, at den er medvirkende til at voksne for det først får børn og for det andet forbliver i forholdet, og investerer ressourcer og opmærksomhed til partneren og barnet eller børnene, som gør at de har bedre overlevelsese- og udviklingsmuligheder (Workman & Reader, 2004). Hvis vi følger denne tankegang, ville det faktisk kunne skabe et større antal afkom, hvis en mand for eksempel har et kærlighedsforhold til to eller flere kvinder, og han ville være interesseret i at give sine ressourcer til disse afkom, men det modsatte forhold med en kvinde og flere mænd for eksempel giver ikke helt så god mening, da en kvinde naturligvis kun kan være gravid med en af gangen. Der er dog stadig mulighed for en stor mængde ressourcer til denne kvinde, og andre eksempler og hypoteser om ressourcetildeling ses også inden for teoretiseringen omkring homoseksualitet.

I modsætning til Giddens(1992) arbejder Sternberg og Weis(2006) med forskellige biologiske og evolutionære teorier om den romantisk kærligheds oprindelse i menneskets tendenser til at reproducere og videreføre gener til næste generation. Disse er blandt andet Douglas T. Kenrick's teori om biases, der påvirker opmærksomhed, hukommelse og beslutningstagen til fordel for vedligeholdelse af de rammer, der er mest optimale for videreførslen af gener og ressourcer. David M. Buss's teori bygger også på antagelsen at romantisk kærlighed er den der sikrer, at reproduktion sker, fordi den sørger for at mennesker

har sex, og Phillip R. Shaver & Mario Mikulincer's teori om adfærdssystemer følger ligeledes ideerne om behovet for at mennesker interagerer og holdes sammen gennem tilknytning, omsorg og sex (Sternberg & Weis, 2006, p. 4).

Desværre beskæftiger alle disse teorier sig om par – det at være to mennesker i et forhold. Men der er ikke noget åbenlyst der taler imod, at mennesket kunne være i stand til at have flere kærlighedsforhold. Tilknytning, omsorg, kapacitet for intimitet, forpligtelse, seksuel tiltrækning og deslige implicerede følelser, kognitioner og adfærd beskrevet i kærlighedsteorierne, fremstår ikke i sig selv som begrænsede evner. Men de afhænger af individets indretning, og af samfundets påvirkning, som godt kunne tænkes at have haft den indflydelse i de moderne vestlige samfund, at mange er tilbøjelige til at tro, at kærlighed er en begrænset størrelse. Eksempelvis på grund af indflydelsen fra den romantiske litteratur som Giddens (1992) henviser til.

Sternbergs(1998) teori indeholder forpligtelse og beslutning, som virker som en mere bevidst handling, en person kan udføre i relation til partneren i et forhold, i sammenligning med den passionerede og romantiske kærlighed, som kan være svær, og ofte umulig, at styre. Men at forpligte sig kan betyde, at man vil være mere villig til at kæmpe for at bevare forholdet, eller forsøge at genvinde intimiteten og passionen hvis denne på et tidspunkt skulle forsvinde i hverdagens trivialitet, hvilket er et aspekt, der kan være meget vigtigt i polyforhold, da disse efter alt at bedømme er nødt til at håndtere større kompleksitet og måske sommetider flere konflikter eller problemer end monoamourøse par skal.

Anthony Giddens(1992) teori om det rene forhold, beskæftiger sig også i høj grad med beslutninger om at være i forhold så længe, man får noget ud af det og opfyldt sine behov og interesse i selvudvikling, men ud fra hvordan jeg har forstået Giddens(1992), så er der ikke helt så meget af forpligtelsesaspektet i hans perspektiv på kærlighed og det rene forhold. Hvor det i Sternbergs(1998) teori er grundlæggende for et længerevarende forhold, er det hos Giddens(1992) trået lidt i baggrunden for at give plads til individuelle interesser. Det rene forhold, som en social relation, består kun i den udstrækning at forholdet for begge partnere er tilfredsstillende og at de får noget ud af, at have et forhold til den anden person. I Sternberg's(1998) teori har forpligtelse den funktion at partnerne også holder samme i svære perioder, hvor partnerne måske ikke får opfyldt deres behov og interesser. I det rene forhold, hvis nogen forhold lever helt op til definitionen deraf, er det muligvis derfor lettere at ende forholdet, eller nogle er mere tilbøjelige dertil, også fordi det rene forhold ikke er begrænset af normer fra samfundet. Det lader derfor til, at forpligtelse i det rene forhold handler mere

om at sørge for at partnerne får det ud af forholdet de ønsker, og hvis dette ikke sker, rækker forpligtelsen ikke nødvendigvis længere, og forholdet afsluttes.

Hvis vi ser på eksempel B i prototype 2 blev forholdet sat på pause efter forholdsvis kort tid, da Pernille ikke kunne håndtere forskellen på hendes følelser for Lasse og Rikke. Det kunne være et eksempel på, at nogle hurtigt opgiver forhold, hvis ikke de lever op til deres ønsker og ikke stiller deres personlige behov. I et forhold, som ikke i samme grad er præget af det rene forholds kendetegn, men mere af den romantiske kærlighed og Sternbergske forpligtelse, ville personen muligvis være blevet i forholdet længere tid, og forsøgt at arbejde med sine forståelser af egne behov og de andre partners bidrag til forholdets funktion, men dette er blot en hypotese. Det er også muligt at dette forholds konstellation overgik Pernilles kapacitet på de forskellige områder for håndtering af intimitet og deslige, såvel som der kan have været andre grunde, vi ikke kender til.

Det er derfor ikke muligt at sige noget helt konkret om hvor vidt polyamourøse forhold svarer præcist til det rene forhold og om den romantiske kærlighed er tilsvarende den monoamourøse kærlighed, men det mest sandsynlige er, at der ligesom i monoamourøse forhold er forskellige grader af både kærlighed, forskellige former for kærlighed inden for forskellige forhold, og nogle forhold er præget i større eller mindre grad af den radikale modernitets indflydelser på forholdsområdet. Det lader dog til at polyamourøse forhold på nogle områder, så som uafhængigheden af samfundsnormer og traditioner, selvudfoldelse og sexuel frihed, er mere rene end monoamourøse forhold. Derimod lader der også til at være skabt visse normer inden for den polyamourøse subkultur, som er med til at skabe normer for hvornår man kan tillade sig at kalde sig polyamourøs, så polyamourøse forhold kan ikke siges helt fri for også at være afhængig af visse påvirkninger fra omverdenen. Det perfekte rene forhold eksisterer givetvis ikke i virkeligheden, da der altid vil være indflydelser udefra, for eksempel også på indretningen af hverdagen og livet i forbindelse med familie, venskaber og bekendtskabskredse. Med hensyn til indgåelse i kærlighedsforhold for forholdets egen skyld, og for hvad man som person kan få ud af at være i forholdet, vil jeg mene at polyamourøse og monoamourøse forhold kan betragtes som tilsvarende lige i ”renhed”, da tallene for længden af forholdene og grundene til forholdenes afslutning er tilsvarende (Weitzman, 1999). De almenmenneskelige evner for kærlighed og indgåelse i forhold på forskellige måder bør sammenholdes med individernes egne kognitioner, følelser, adfærd, forestillinger om kærlighed, fremtid, og hverdagen, deres ønsker, kapaciteter og muligheder for at håndtere forskellige relationer og konstellationer..

Med de få tekster og den ikke særligt udbredte forskning i polyamory, polyforhold og multiple kærlighedsrelationer, siger det sig selv, at generaliseringsniveauet er relativt lavt, og at det er begrænset hvilke konklusioner vi kan tillade os at drage ud fra resultaterne. Eksempelvis var de fleste medvirkende i undersøgelser enten psykologistuderende, andre studerende eller allerede forholdvis veluddannede folk. Der var altså ingen deltagere fra lavere sociale klasser. Dette kunne skyldes, at rekruttering af deltagere skete gennem eksempelvis annoncer i bestemte blade, gennem kollegaer og bekendte og gennem internetcommunities. Alt sammen metoder, som kunne tænkes kun at nå ud til bestemte grupper af befolkningen. Der er dog også den mulighed, at der ganske enkelt *er* en større andel af den højtuddannede befolkning, der vælger at forsøge sig med den polyamourøse livsstil, eksempelvis på baggrund af, at de sandsynligvis er bedre sikret hvis ikke det fungerer, og har flere ressourcer at benytte sig af. Hvis et menneske har travlt med at forsøge at skaffe mad på bordet, kan det forestilles at der ikke er overskud til at håndtere den øgede kompleksitet, som polyforhold er.

Nogle af forfatterne(Easton & Liszt, 1997; Barker, 2005) til tekster om polyamory og foredragsholdere på konferencer er selv polyamourøse og er en del af den minoritet eller subkultur de undersøger. Dette kan begrænse validiteten i og med at det kan være svært for forskeren at opnå jævnbyrdige perspektiver på det undersøgt, og man kan som forsker have en del forudfattede meninger og holdninger, også kaldet forforståelser, som kan have indflydelse på tolkningen af de resultater, der opnås. Ofte er man tilbøjelig til at tolke resultaterne mere positivt end der egentlig er grundlag for, eller man overser at resultaterne også har negative sider. Jeg kan personligt heller ikke helt sige mig fri for en gang imellem at idyllisere den polyamourøse livsstil, netop fordi den passer til mine oplevelser, behov og ønsker for tilværelsen, men som jeg også har nævnt tidligere, så er den polyamourøse livsstil og den polyamourøse oplevelse af kærlighed, langt fra passende til alle mennesker, og jeg har heller ingen forventninger om, at den bliver en almindelig livsstil.

Implikationer for terapeutisk praksis

Som vi har set ovenstående, så ser det ud til at polyamourøse forhold både eksisterer, og muligvis kan være på vej til at blive mere udbredt med tiden, selvom de næppe bliver almindeligt sete. Det kan derfor være nødvendigt for psykologer, der beskæftiger sig med parforhold og terapeutisk praksis at vide noget om disse forhold og de processer, der kendetegner disse forhold. Jeg siger dermed ikke, at alle bør vide noget om området, da det stadig er en meget lille procentdel af befolkningen, der lever i polyamourøse forhold, men da kærlighed og seksualitet er noget grundlæggende menneskeligt, kan vi ikke tillade os at overse dette område, eller antage at vi ved nok i forvejen til at kunne hjælpe disse personer, der vælger at leve polyamourøst.

Tilknytningen til andre subkulturer i samfundet og den måske mere udbredte livsstil medfører at vi som psykologer, i hvert fald dem af os, som beskæftiger sig med parforhold mere direkte, eller når vi er i kontakt med personer, der giver udtryk for at de identificerer sig med subkulturelle livsstile, må være opmærksomme på at disse alternative livsstile ofte ikke blot er udtryk for et enkelt aspekt af individet eller en fase, men givetvis kan have et meget bredere grundlag i personen, og være det sundeste for personen at leve i.

Derfor skal alternative livsstile, herunder polyamourøse kærlighedsforhold, ikke ses som noget klienten helst skulle udvikle sig væk fra, da disse valg sjældent ser ud til at være grundlagt i psykopatologi (Weisman, 1999), men derimod kan klienten støttes i håndteringen af disse kærlighedsforhold og problemløsning inden for rammerne af, hvad vedkommende måtte have af behov og ønsker. Psykologer skal derfor, som altid, nøje undersøge deres egne holdninger til forskellige former for livsstile og subkulturer, for at kunne hjælpe klienterne med deres problemstillinger, og tænke grundigt over hvorledes eksempelvis terapi eller rådgivning skal udformes, med respekt for alle tre personers behov eksempelvis.

Det skal også siges at individuelle polyamourøse som går i terapi ikke nødvendigvis gør det på grund af problematikker med livsstilen, men af andre helt personlige grunde. Men derfor kan en positiv indstilling fra psykologen eller terapeuten over for den polyamourøse livsstil alligevel være medvirkende til at skabe en god relation til klienten (Weitzman, 1999). Det må derfor være op til patienten, der søger terapi eller rådgivning, om de ønsker hjælp til at leve i et polyamourøst forhold, lige så vel som det er op til mennesker i monoamourøse forhold at beslutte sig for, om de vil opgive eller søge hjælp til at få monoamourøse forhold til at fungere.

Et første vigtigt område er det kærlighedsmæssige. At tre personer (eller flere) er i et intimt, passioneret og forpligtet forhold med hinanden, giver et langt større antal af risici for dårlig matchning mellem partnernes forskellige grader af følelser, forpligtelse, passion, intimitetsbehov etc. Der er langt flere relationer at tage hensyn til, da hvert individ ikke blot skal tage hensyn til sit forhold til én person, men også i forhold til den anden person, og de to andre sammen. Det siger derfor sig selv, at kommunikation er ekstremt vigtigt, som i alle andre situationer, der indebærer at en gruppe individer skal få noget til at fungere. De polyamourøses eget mantra er kommunikation, kommunikation og kommunikation. Men at de selv er bevidste om det, gør det ikke nødvendigvis til en let opgave. At være tre i et forhold, får ofte den konsekvens at hver person forsøger at tage hensyn til hvad de to andre tænker, eller føler, og vedkommende reagerer så først efter at have gennemtænkt hvad det bedste for alle ville være i forholdet. Men det kan være vigtigt at arbejde med disse dynamikker, så der skabes plads til at hvert individ kan udtrykke sine helt egne ønsker og behov i første omgang, for først derefter at nå frem til den bedste løsning for alle (Constantine et al, 1972, p. 272).

Jalousi er en af de følelser, mange oplever, både monoamourøse, folk der godt kunne tænke sig at leve polyamourøst men som er for jaloux til at prøve, og de polyamourøse, som lever i polyforhold, og er tvunget til at håndtere jalousien, der for mange uundgåeligt opstår sommetider (Labriola, 2010). Men der kan være flere måder at håndtere dette på. Som Easton og Liszt (1997) beskriver kan jalousi ofte skyldes uvidenhed og ens egne tanker, der kører på højtryk og skaber forvrængede billeder af andre, og ens partners interesse i andre. Det kan derfor være vigtigt, at man i disse situationer giver udtryk for sin jalousi og beskriver hvad man har brug for fra partneren for at man får det bedre. En psykolog kan eksempelvis også hjælpe med at afklare partnernes forskellige konfliktstile og være medvirkende til at de får bedre indblik i hinandens reaktioner og behov, hvis partnerne har haft svært ved at udtrykke egne behov og lytte til hinanden.

Man kan vælge at arbejde på forskellige måder med polyamourøse klienter, alt efter hvad de selv foretrækker, og hvad problemstillingen er. Familieterapi har i de senere år vist rigtig gode resultater, hvorfor det kunne være en mulig terapeutisk tilgang, hvor man med alle individerne samlet kan afklare for eksempel kommunikationsmønstre og forståelsesuoverensstemmelser. Individuelle sessioner med hver person er også at tilråde. Det afhænger meget af det enkelte forhold, hvor mange individer de betragter som værende en del af familien eller gruppen, der søger professionel hjælp, men det er vigtigt at terapeuten lader klienterne afgøre dette (ibid).

Andre vanskeligheder polyamourøse ofte kæmper med at manglende social accept, stigmatisering og sandsynligvis de samme problematikker som andre subkulturer som eksempelvis homoseksuelle har kæmpet med i årevis (Weitzman, 1999). Der er også juridiske problematikker, og i USA er der et eksempel på at et ellers sundt og veltilpasset barn af tre forældre blev fjernet på baggrund af at en bedstemor fandt livsstilen amoralsk. Den ene forældre blev derfor tvunget til at flytte ud, hvis de ville have barnet tilbage (Weitzman, 1999). Heldigvis er forholdene knap så ekstreme i dagens Danmark, men social nedvurdering, mobning af børn af polyamourøse og deslige er bestemt også værd at forhindre, og de juridiske rettigheder burde på et tidspunkt ændres så de også kan rumme polyamourøse parforhold. Af disse årsager holder mange polyamourøse deres forhold hemmeligt for blandt andet familie, venner og egne børn, hvilket i sig selv kan lægge mere pres på individerne, da der kan opstå frygt for at forholdet bliver opdaget, at det ikke bliver anerkendt og forstået, at børnene vil få det dårligt i skolen og så videre. Nogle kan søge hjælp til håndtering af disse påvirkninger, eller de kan søge hjælp til hvordan de skal håndtere at "springe ud" over for familien, venner, kollegaer og børn (Weitzman, 1999).

Andre tanker man kan gøre sig omkring polyamourøse parforhold, er hvordan nye partnere skal introduceres, og hvilke grænser hvert individ har for nye partnere og hvad der er tilladt og ikke tilladt. Når polyamourøse forhold er så nyt et område er der som nævnt tidligere ikke særlig mange normer og regler udefra, som kan hjælpe med at strukturere forholdene, og det bliver derfor endnu mere vigtigt at hvert individ er i stand til at mærke og udtrykke sine egne behov og ønsker så de kan være guidende for hvordan forholdene skal indrettes. Det kan være en god evne at være ganske kreativ når det kommer til håndtering af blandt andet praktiske foranstaltninger som for eksempel fordeling af huslige pligter, indretning af soveværelser og så videre. Det er svært nok at finde kompromiser i monoamourøse forhold med to personer, og det kan derfor være endnu sværere at finde kompromiser og tilfredsstille alle i forhold med bare tre personer. Det kan være gavnligt for individer at dele deres oplevelser med andre i deres situationer, så viden omkring communities, grupper eller foreninger bestående af polyamourøse kan være nyttig at indhente til klienterne, hvis de måtte ønske det (Weitzman, 1999).

Generalisering

I denne opgave har jeg forsøgt teoretisk at lave en sammenkobling mellem teorier om kærlighed og familiegrupper på den ene side, forskningsresultater fra studier i polyamory, gruppeægteskaber og multiple relationer på den anden side, og egne erfaringer med og viden omkring polyamourøses egne oplevelser og udtalelser fra diverse internetcommunities og interviews i medierne.

Resultaterne i dette projekt står dog stadig til diskussion, da det er min egen fortolkning af det materiale jeg har arbejdet med, men jeg har så vidt det har været muligt, undervejs forsøgt at diskutere mine ideer og fortolkninger med de polyamourøse selv, som har været så venlige at bidrage, og på den måde fået efterprøvet om de havde tilsvarende forståelser af deres livsstil.

Mine egne erfaringer og min relative lille gruppe af medvirkende begrænser dog generaliseringspotentialitet (Kvale, 1997). Nu har jeg beskæftiget mig med danske polyamourøse, men grundlæggende ser de ud til at have nogenlunde samme opfattelse af og definitioner af hvad polyamourøse forhold skal indeholde, og hvordan de muligvis kan fungere, som de amerikanske forfattere og forskere på området har. Men at generalisere uden for vestlige postmoderne samfund vil jeg ikke begive mig af med her. Det skal dog også nævnes at forståelsesrammer og tolkningsspørgsmål næsten altid vil have en begrænset form for reliabilitet og validitet, i det at vi aldrig kan være helt sikre på, at de mennesker vi snakker med, laver interviews med, og bruger som eksempler i vores arbejde, har samme opfattelse af begreber og spørgsmål som vi selv har. Men vi kan forbedre resultaterne ved netop at teste vores forståelse af det sagte ved at give denne forståelse tilbage til deltageren, som kan bekræfte, afkræfte eller komme med nuancerede ændringer eller tilføjelser (ibid).

Der er også en lille usikkerhed i at benytte internetcommunities og samtaler med personer på internettet, som jeg ikke kender personligt, men dem jeg har brugt som eksempler i denne opgave og lavet caseeksempler ud fra, har jeg bekræftet identiteten af. Selvidentifierede polyamourøse i internetcommunities kan jo dække over alt lige fra en person i et monoamourøst forhold, der blot drømmer om livsstilen og til polyamourøse storfamilier, der har eksisteret i mange år. Så at der er eksempelvis 12.000 medlemmer af en gruppe på internettet på internationalt plan betyder ikke nødvendigvis at alle disse har eller har haft polyamourøse forhold. Og selv hvis de havde, så er 12.000 i en ofte meget nært knyttet subkultur til polyamory internationalt stadig relativt få.

At jeg selv identificerer mig som polyamourøs og tildels deltager i internetcommunities giver mig den fordel at have været tæt på det emne jeg her har undersøgt, hvilket har bidraget med detaljer, som udenforstående måske havde overset. Men det har også den bagside, at jeg måske af og til har været *for* tæt på og er blevet for positiv over for denne livsstil, men jeg har dog også forsøgt at skitsere vanskelighederne i den. Og vi skal heller ikke glemme, at monoamourøse og andre livsstile også har deres problematikker og vanskeligheder at slås med. Hvilket måske kommer til udtryk i den høje skilsmisserate og partnerantal de fleste i vores kultur har.

Det at være tæt på det undersøgte emne, er noget ingen kan gøre sig fri fra. Som menneske, forsker, undersøger og deslige, er vi altid en del af det vi undersøger i og med at der for eksempel indgår direkte kontakt med det undersøgte eller at der på et mere abstrakt plan tolkes resultater og arbejdes inden for visse rammer. For at vi kan undersøge noget, træffer vi valg ud fra de oplevelser vi har, og ud fra hvad der er brug for inden for det vidensområde vi arbejder, så lige gyldig hvor videnskabeligt vi forsøger at arbejde, starter vi altid med oplevelsen af noget. Hvorfor fænomonologien kommer til sin ret (Wilkerson, 2007) og det er også derfor jeg valgte at beskæftige mig med dette emne, som er relativt uudforsket, ud fra både egne og andres erfaringer og oplevelser. For at skabe et begyndelsespunkt, hvorfra vi kan videreudvikle og nuancere forståelsen af menneskelige kærlighedsforhold, kulturers indflydelse på disse forholds struktur og dynamikken i forskellige forholdskonstellationer, som er vigtigt i terapeutiske fag og som også kan få indflydelse på samfundets strukturer og juridiske og økonomiske vilkår og rettigheder.

Konklusion

Vurderet ud fra caseeksempler, bøger, forskningslitteratur og egne erfaringer må jeg her konkludere at polyamourøse forhold bestående af tre personer oftest bygger på de samme kærlighedskomponenter, som er blevet beskrevet af Sternberg (1998) og Sternberg & Weis (2006), som antageligt har udtalt sig om de mest almindelige former for kærlighedsforhold; dem mellem to personer. Jeg vil fremsætte den hypotese, at hvis vi lavede empiriske undersøgelser med eksempelvis Sternbergs(1998) selvrapporteringsskemaer, der er beregnet til at afdække intimitet, passion og forpligtelse i forhold, ville vi finde nogenlunde de samme resultater med polyamourøse forhold, som med monoamourøse parforhold.

Kompleksiteten i polyamourøse forhold stiger både med hensyn til kærlighed og med hensyn til grupperelaterede processer, i forhold til monoamourøse par og familier. Det polyamourøse forhold er både en gruppe og en familie, ligesom monoamourøse par er det. Men kompleksiteten stiger med antallet af personer, der er inkluderet. Kærlighedstrekanter bliver mangedoblet når en tredje person inddrages i et forhold da relationsantallet stiger. Der bliver også mange flere encounters, mange flere situationer hver person skal forholde sig til. Hver person skal forholde sig til begge partnere og de to partnere sammen som et par. Dermed vil der også statistisk være større risiko for, at noget på et tidspunkt ikke stemmer overens, og dette kan medføre at partnere ikke får opfyldt de behov vedkommende har, og at intimiteten og passionen i et forhold ikke kan vedligeholdes, fordi der ganske enkelt er for langt mellem partnernes kærlighedstrekanter, det vil sige mængden af kærlighed, sammensætningen af komponenterne, (u)overensstemmelse mellem idealer og virkeligheden og så videre.

Afhængigt af hvordan forholdet fungerer, kan den øgede kompleksitet dog også have den konsekvens at forholdet for den enkelte bliver mere fleksibelt. Der er flere til at hjælpe hinanden i dagligdagen, hvilket er et stort plus for mange, da der derved bliver mere tid tilovers til at pleje forholdet. Hvis den ene ikke har overskud til en given ting, så har den anden måske. Hvis den ene har brug for privat tid, eksempelvis til selvudvikling, efterlades den anden ikke alene, men har stadig den tredje partner. Ligesom i monoamourøse forhold er der fordele og ulemper ved livsstilen, og det er ikke alle personer der er indrettet med en sådan disponering at de kan og vil fungere i et polyforhold, lige så vel som mange polyamourøse ikke er sådan disponeret at de har det godt i monoamourøse forhold.

Litteraturen på kærlighedsområdet og Anthony Giddens(1992) teori om Det Rene Forhold kan altså derfor til dels beskrive polyamourøse forhold så vel som monoamourøse

forhold, hovedsageligt hvad angår det moderne forholds forhandlingsstrukturer og også de komponenter, som kærlighed indeholder, og som for to personer i et monoamøst forhold kan være årsag til konflikter på forskellige områder, kan lige så vel være årsag til et øget antal konflikter for polyamøse forhold i og med at hvis teorien og eksemplerne udvides til at indeholde tre personer med hver deres trekante, så øges antallet af mulige konfliktpunkter og kompleksiteten af og sammenspillet mellem disse trekante.

De polyamøse forhold må også siges at være rene forhold i den forstand, at de i høj grad er uafhængige af samfundsmæssige normer, regler og traditioner, hvorfor mennesker i polyamøse forhold selv må forhandle sig til og afprøve strategier for at få forholdene til at fungere. Intet er dog fuldstændig uafhængigt af det omkringværende samfund, og mange polyforhold begrænses også i frihederne blandt andet af arbejdet med ofte at hemmeligholde forholdet og bortforklare ting for de involveredes familier, hvis dette vælges.

Hvad teorierne mangler, er vinkler på hvordan mennesker i polyamøse forhold så håndterer denne øget mængde konfliktområder, hvordan de klarer problemløsning, beslutning, og hvordan intimitet, passion og forpligtelse kan vedligeholdes mellem tre eller flere personer med meget nære forhold. Eksempelvis er det intime ved øjenkontakt svært at opnå mellem tre personer på samme tid, så teorierne kan muligvis forklare kærligheden, men vi skal have skabt teorier om hvordan polyforhold fungerer i praksis.

Ligeledes er der diskussioner omkring mængden af kærlighed, om der findes en definerbar mængde, som eventuelt kunne begrænse antallet af personer, man kan føle kærlighed for, men dette er dog ikke til at afgøre. Som det ser ud nu, bliver polyamøse forhold begrænset af blandt andet den tid, energi og overskud, som en given person har, og diverse strukturelle indretninger i hverdagen, og alle disse faktorer kan tænkes at sætte en grænse for hvor mange kærlighedspartnere der er plads til i ens liv, længe før mængden af kærlighed man kan føle for andre mennesker eventuelt kunne nå sin grænse, hvis en sådan findes.

På trods af mange menneskers skepsis hvad angår alternative familieformer, selv i nutidens samfund, må der siges at være en del fordele ved polyamori. Livsstilen går ikke som sådan imod menneskets almindelige tilbøjeligheder med hensyn til reproduktion og seksualitet, og mange polyamøse familier har eller får også børn. Med tre eller flere voksne i husholdningen siger det sig selv, at der er flere til at tage sig af hverdagens gøremål, børnepasning, rengøring og også økonomisk indtjening. Besparelsen på disse områder kunne tænkes i stedet at blive brugt på kommunikation og det mentale arbejde med at vedligeholde

et kærlighedsforhold, selvom dette kan synes sværere i polyforhold end monoforhold. For nogle forhold øges fleksibiliteten for det enkelte individ i og med at der ofte er større forståelse indbyrdes for hinandens behov for selvudvikling og individuelle behov, og antallet af nære intime relationer i polyamourøse forhold kan også være med til at skabe et bedre velbefindende for de personer, der kan fungere under de rammer, som polyamourøse forhold indrettes efter.

De vigtigste konklusioner i dette projekt er altså følgende:

- 1) Resultaterne af dette projekt indikerer at polyamourøse forhold er præget af samme kærlighed som de monoamourøse forhold. Polyamourøse forhold bygger blandt andet, ligesom de monoamourøse forhold, på de tre kærlighedskomponenter intimitet, passion og forpligtelse.
- 2) Polyamourøse forhold adskiller sig psykologisk set fra monoamourøse forhold ved at graden af kompleksitet øges med antallet af partnere. Der er flere nære intime relationer end i monoamourøse forhold. Der er en øget mængde kommunikation. Der er flere områder for konflikter, da flere personer helst skal matche nogenlunde på mange forskellige niveauer. Der kræves en vis mængde kreativitet for at opfinde mulige løsninger på de konflikter, som samfundet ikke kan hjælpe med at give svar på.
- 3) Polyamourøse forhold kan være et eksempel på Anthony Giddens(1992) beskrivelse af det rene forhold. De er præget af konstante forhandlinger om alt lige fra hvem, der køber aftensmaden i dag, over til om alle skal sove i samme seng eller om alle skal have hvert deres soveværelse, til om forholdet skal være åbent eller lukket og om hvor meget eventuelle børn skal oplyses om. Polyamorøse forhold er også relativt uafhængige af samfundsmæssige normer og traditioner, og må derfor selv opfinde måder at indrette sig på.
- 4) Det polyamourøse forhold kan variere fra at være én stor gruppe til at være mange små grupper i samme forhold og familie. Dermed kan der opstå forskellige relationer grupperne imellem, og mellem forholdet og outgroups, som er de mennesker der ikke er en del af forholdet.

- 5) Polyamourøse forhold kan for nogle mennesker være langt mere fleksible end monoamourøse forhold, og give bedre plads og muligheder for selvudvikling, og de kan også være et godt grundlag for at fungere i nutidens travle samfund på grund af fleksibiliteten og samlingen af økonomiske og sociale ressourcer.

Perspektivering

Sternberg's(1998) teori om kærlighed udvalgte jeg til dette projekt da den virker praktisk og operationaliserbar og er blevet omsat til assessment redskaber (spørgeskemaer), der er egnet til at undersøge graden af kærlighed og hvilke former for kærlighed, der er tale om i forhold. Der har dog ikke været ressourcer til i nuværende projekt at udføre empiriske undersøgelser med Sternberg's(1998) skemaer, men et fremtidigt empirisk studie kunne være relevant i sammenhæng med dette projekt, i den forbindelse at undersøgelserne eventuelt kunne afdække om den kærlighed, der er at finde i polyamourøse forhold indeholder de samme komponenter, som den kærlighed vi finder i monoamourøse forhold, og som er den vi hovedsageligt forholder os til, og håndteringen heraf, også i terapeutiske sammenhænge.

Disse fremtidige undersøgelser kunne være, at undersøge hvor vidt alle slags polyforhold kendetegnes af samme komponenter af kærlighed og grupperegenskaber, eller om der findes betydningsfulde forskelle, som ville placere dem i forskellige kategorier. Men som tidligere antydte, lægger kærlighedsforhold og intime relationer nok nærmere på et kontinuum end i kvalitativt anderledes områder. Det kunne være interessant at benytte eksempelvis Sternbergs selvrapporterings-spørgeskemaer nævnt ovenfor til at undersøge hvor vidt polyamourøse og monoamourøse oplever de samme ting i forhold til deres kærlighedsforhold med en eller flere personer. Om der måske bliver lagt vægt på andre ting i polyforhold end i monoforhold, hvilket enkelte undersøgelser har vist, som eksempel at polyforhold har lidt lavere aktivitet på sexlivsfronten end monoamourøse forhold har, og opprioriterer i stedet de nære venskabelige relationer i forholdet og det at have nære relationer til flere på samme tid. Undersøgelser kunne ligeledes være med til at afdække hvordan polyamourøse håndterer vedligeholdelsen af intimitet, passion og forpligtelse i forholdet, hvordan de håndterer de konflikter, der opstår, hvordan de tager beslutninger og hvordan de håndterer det omkringværende samfunds syn på alternative familietyper. En vigtig del af de relationer mennesker skaber til hinanden, var som nævnt tidligere, de nære relationer, der skabes til omsorgspersoner i barndommen og de tilknytningmønstre, der bliver grundlag for

senere forholds konstitution. En ting man kunne undersøge er derfor om polyamourøse mennesker eksempelvis har haft flere nære omsorgspersoner end monoamourøse, og også om der eksempelvis er en højere andel af polyamourøse end monoamourøse, der har en form for sikker tilknytning. Det kunne også være yderst interessant at se på hvordan børn af polyamourøse oplever det at have tre eller flere forældre, hvis de er bekendte med at de voksne i familien alle er sammen.

Områder jeg ikke har beskæftiget mig med i nuværende opgave, som kunne være interessant og relevant at udforske er sammenhængen mellem identitet, identitetsdannelse og polyamory. Hvordan skabes denne identitet i et samfund hvor man hovedsageligt er omgivet af ikke-polyamourøse? Og hvordan håndtere individet de modstande vedkommende møder på sin vej igennem tilværelsen som polyamourøs? Polyamourøse er naturligvis en minoritet, så derfor kunne det bidrage til forståelsen af muligvis nogle af de problemstillinger polyamourøse kunne møde op med hos psykologer og andet sundhedspersonale.

Et andet område er seksualitet. Enkelte forskere har sågar benævnt det at ville være i seksuelle og kærlighedsbetonede forhold med flere personer på samme tid for triseksualitet. Dette kan dog være lidt misvisende, da det lyder tilsvarende biseksualitet, men hvor biseksualitet (det at man er tiltrukket både fysisk og mentalt af både kvinder og mænd) ikke er ensbetydende med at man nødvendigvis vil leve i forhold med en af hvert køn på samme tid. Men seksualitet har for mange polyamourøse en vigtig plads i deres liv, på trods af at undersøgelser har vist, at nogle polyamourøse i forhold rent faktisk har mindre sex end monoamourøse i forhold. Det betydningsfulde lader dog til at være mulighederne i det polyamourøse forhold. Muligheder for at udleve sin seksualitet hvis man ønsker det, muligheden for at have flere partnere, og prøve nye ting med forskellige partnere. På denne måde påtvinger man ikke en partner til at gå med til ting de måske ikke ønsker, men man kan i stedet udleve den del af sin seksualitet som den ene partner ikke deler, med en anden partner i stedet.

Litteraturliste

- Barker, M. (2005) This is my partner and this is my partner's partner: Constructing a polyamorous identity in a monogamous world. *Journal of Constructivist Psychology*, 8:75–88. (14 sider).
- Barker, M., & Ritchie, A. (2007). Hot bi babes and feminist families: Polyamorous women speak out. *Lesbian and gay psychology review*, Vol. 8, nr. 2 (pp. 141-151). (10 sider)
- Bolin, A. & Whelehan, P. (2009) *Human Sexuality: Biological, Psychological, and Cultural Perspectives*. New York: Routledge. Kap. 1-3. (65 sider)
- Brown, R. (2000) *Group Processes*(2. udgave) Oxford, UK: Blackwell Publishing. (360 sider)
- Constantine, L. L. & Constantine, J. M. (1971) Sexual aspects of multilateral relations. *The Journal of Sex Research*, Vol. 7, nr. 3 (pp. 204-224). (20 sider)
- Constantine, L. L.; Constantine, J. M.; Edelman, S. K. (1972) Counseling implications of comarital and multilateral relations. *The Family Coordinator*, Vol. 21, nr. 3 (pp. 267-273). (7 sider)
- Dencik, L. & Jørgensen, P. S. (2005) *Børn og Familie i det Postmoderne Samfund*. København: Hans Reitzels Forlag. (83 sider)
- Dencik, L.; Jørgensen, P. S.; Sommer, D. (2008) *Familie og Børn i en Opbrudstid*. København: Hans Reitzels Forlag. Kap. 1, 3, 4 og 6. (248 sider)
- Easton, D. & Liszt, C. A. (1997) *The Ethical Slut*. Californien: Greenery Press. (185 sider)
- Giddens, A. (1992) *The Tranformation of Intimacy: Sexuality, Love & Eroticism in Modern Societies*. Oxford, UK: Polity Press & Blackwell Publishers Ltd. (205 sider)
- Goffman, E. (1972) *Encounters*. Great Britain: Allan Lane The Penguin Press. (135 sider)
- Hertel, L. & Vinterberg, S. (1976) *Noget som ikke kan standses...* En debatbog om kønsroller, kernefamilier og kollektiver. Denmark: Informationens Forlag. (108 sider)
- Hogg, M. A. & Vaughan, G. M. (2005) *Social Psychology* (4. udgave). UK: Pearson Education Limited. Kap. 4. (36 sider)
- Katzenelson, B. (1994) *Homo Socius*. Danmark, København: Nordisk Forlag A.S. Kap. 2. (54 sider).

- Kvale, S. (1997) *Interview – En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Reitzels Forlag. (288 sider)
- Labriola, K. (1999) Models of Open Relationships. *Journal of Lesbian Studies*. Link: <http://www.cat-and-dragon.com/stef/poly/Labriola/open.html> (9 sider)
- Labriola, K. (2010) Unmasking the Greeneyed Monster: Managing jealousy in open relationships. Link: <http://www.cat-and-dragon.com/stef/Poly/Labriola/jealousy.html> (9 sider)
- Layder, D. (2009) *Intimacy and Power*. UK: Palgrave Macmillan. (59 sider)
- Lysholm, A. (2009) *Hvem er du utro? Danmark, København: Forlaget Uforklarbar*. (92 sider)
- O'Neill, C. G. & O'Neill, N. (1970) Patterns in group sexual activity. *The Journal of Sex Research*, Vol. 6, nr. 2 (pp. 101-112). (12 sider)
- Prager, K. (1995) *The Psychology of Intimacy*. New York: The Guilford Press. Kap. 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10. (239 sider)
- Ramey, J. W. (1972a) Emerging patterns of behavior in marriage: Deviations or innovations. *The Journal of Sex Research*, Vol. 8, nr. 1 (pp. 6-30) (24 sider)
- Ramey, J. W. (1972b) Communes, group marriage, and the upper-middle class. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 34, nr. 4 (pp. 647-655) (9 sider)
- Ramey, J. W. (1975) Intimate groups and networks: Frequent consequence of sexually open marriage. *The Family Coordinator*, Vol. 24, nr. 4 (pp. 515-530) (15 sider)
- Smith, J. R. & Smith, L. G. (1970) Co-marital sex and the sexual freedom movement. *The Journal of Sex Research*, Vol. 6, nr. 2 (pp. 131-142) (12 sider)
- Sternberg, R. J. (1998) *Cupid's Arrow: The Course of Love Through Time*. UK: Cambridge University Press. (183 sider)
- Sternberg, R. J. & Weis, K. (2006) *The New Psychology of Love*. New York: Vail-Ballou Press. Kap. 2, 3, 4, 6, 12, 13, 14, 15. (196 sider)
- Weitzman, G. D. (1999) *What Psychology Professionals Should Know About Polyamory*. Based on a paper presented at the 8th annual Diversity Conference. 12. Marts. Albany, New York. Link: <http://www.polyamory.org/~joe/polypaper.htm> (12 sider)

Wilkerson, W. S. (2010) *Ambiguity and Sexuality: A Theory of Sexual Identity*. UK: Palgrave Macmillan. (104 sider)

Willi, J. (1993) *Hvad holder par sammen? Samlivsprocessen i psyko-økologisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag. (200 sider)

Workman, L. & Reader, W. (2004) *Evolutionary Psychology: An introduction*. UK: Cambridge University Press. Kap. 4 og 8 (50 sider)

Internetkilder:

www.polydan.dk

www.polyamory.dk

www.fetlife.com

www.blackmarket.dk

www.facebook.com

I alt: 2984 sider

Heraf 2610 sider ny litteratur og 374 sider gammelt litteratur

Procesbeskrivelse

Da jeg i sin tid forestillede mig at skulle skrive dette projekt, kredsede mine interesser om seksualitet og ikke mindst seksuel identitet, som den ville se ud for polyamourøse personer. Dette viste sig dog hurtigt at være urealistisk i forhold til polyamory, da der ikke fandtes ret meget litteratur om netop denne livsstil og kærlighedsform. Jeg måtte derfor sande, at jeg ville gøre mig alt for mange antagelser om polyamory, hvis jeg fortsatte med emnet seksuel identitet, og derfor valgte jeg at starte fra bunden med at undersøge hvordan kærligheden opleves og kommer til udtryk i polyamourøse forhold, og hvordan dynamikken bliver i en gruppe af mennesker, der alle har meget nære intime forhold til hinanden. For måske i fremtiden at kunne udforske den polyamourøse livsstil endnu mere, og derefter kunne sige noget mere om de identiteter, der knytter sig til denne.

Det viste sig også at være en udfordring at undgå for mange forforståelser og antagelser omkring polyamory, da jeg selv betragter mig som polyamourøs og kan se flere fordele ved denne livsstil end ulemper, i forhold til den monoamourøse livsstil. Nogle af kritikpunkterne omkring antagelser, må dog siges at kunne bunde i normative forestillinger om at den monoamourøse livsstil er selvfølgelig og naturlig, og derfor ville de samme tvivlsspørgsmål ikke blive rejst over for den monoamourøse livsstil. Men hvor om alting er, så har arbejdet med dette projekt lært mig en del om, at sætte spørgsmålstejn ved og være særlig kritisk over for de ting vi studerer, som vi selv er en del af. Og dette er vi næsten altid. Vi kan aldrig helt sige os fri for at være en del af, eller have indflydelse på det emne vi arbejder med.

Litteratursøgning på et område som polyamory viste sig også at give nogle vanskeligheder, da ordet polyamory er relativt nyt, og derfor var der ikke meget litteratur at finde på disse søgninger. Men med lidt ganskning lykkedes det mig at finde frem til litteratur, der beskriver, om ikke polyamory, så i hvert fald nære intime relationer mellem flere mennesker på en gang, som blandt andet intime venskaber, communes, gruppeægteskaber og multiple relationer, og på den måde finde lidt mere relateret litteratur. At arbejde med områder, som endnu ikke er veludforskede, handler derfor mere om at finde litteraturen der er skrevet og relateret litteratur, i stedet for som i arbejdet med veludforskede emner, at udvælge den litteratur, man vurderer til at være bedst passende ud fra sommetider næsten uhåndterbare store mængder af allerede eksisterende litteratur om emnet. Selvfølgelig skal man stadig være kritisk over for litteraturen, men ét eller andet sted skal man jo starte.